Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ✦ № 206 (9702). • 1989 йил 31 октябрь • сешанба • Баҳоси 3 тийин.

Тошкент вилоят партия комитети пленуми тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

28 октябрда Ўзбекистон Компартияси Тошкент вилоят комитетининг пленуми бўлди. Пленум XXIII Тошкент вилоят партия конференцияси делегатлари билдирган танқидий фикр-мулоҳазалар ва таклифлар қандай рўёбга чиқарилаётганлигини муҳокама қилди. Вилоят партия комитетининг котиби В. Г. Горденко ахборот берди.

Ахборотни муҳокама қилиш юзасидан музокараларда Тошкент шаҳар партия комитетининг иккинчи котиби Ю. А. Асепков, Ленин район партия комитетининг биринчи котиби В. Д. Ардатов, вилоят ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари Н. И. Гусаков, Фрунзе район партия комитети котиби А. С. Сулаймонхўжаев, Бўстонлиқ районидаги «Ленинград» колхози правлениесининг раиси А. Пратов қатнашдилар.

Пленум ташкилий масалани кўриб чиқди.

Пленум М. М. Мирқосимов Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси этиб тайинланганлиги муносабати билан уни вилоят партия комитети бюросининг аъзоси ва биринчи котиби вазифаларидан озод қилди.

Сурхондарё вилоят партия комитетининг биринчи котиби бўлиб ишлаб келган С. М. Мамарасулов Тошкент вилоят партия комитетининг биринчи котиби ва бюро аъзоси этиб сайланди.

Бир неча номзод кўрсатиш асосида яширин овоз бериш йўли билан В. Г. Гришчук вилоят партия комитетининг иккинчи котиби ва бюро аъзоси этиб, Ш. Н. Маҳмудова вилоят партия комитетининг котиби ва бюро аъзоси этиб сайландилар.

Пленумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И. А. Каримов нутқ сўзлади.

Пленум ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзолари ва аъзолигига номзодлар иштирок этдилар.

Ўзбекистон Компартияси Тошкент вилоят комитетининг биринчи котиби

Солижон Мамарасулович МАМАРАСУЛОВ

1930 йилда деҳқон оиласида туғилган, ўзбек, 1958 йилдан КПСС аъзоси, олий маълумотли, Тошкент қишлоқ хўжалигини ирригациялаш ва механизациялаш инженерлари институтини тамомлаган, инженер-гидротехник, техника фанлари номзоди.

Меҳнат фаолиятини 1953 йилда Тошкент шаҳридаги «Узгидроводхоз» лойиҳалаш институтида инженер-лойиҳачи бўлиб бошлаган, сўнг экспедиция бошлиғи, шу институт директори бўлиб ишлади. Салкам 25 йилдан бери раҳбар партия ва совет ишларида меҳнат қилиб келаяпти. Ўзбекистон ССР мелиорация ва сув хўжалиги министри, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари бўлди. 1978 йилда Андижон область партия комитетининг биринчи котиби, 1985 йил августида эса Сурхондарё вилоят партия комитетининг биринчи котиби этиб сайланди.

СССР халқ депутати, КПСС Марказий Комитети аъзолигига номзод, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзоси. Икки марта Ленин ордени, Октябрь Революцияси ордени, икки марта Меҳнат Қизил Байроқ ордени ва медаллар билан мукофотланган. «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ирригатор», Беруний номидаги Ўзбекистон Давлат мукофотининг лауреати.

ТЕРИМ КУНДАЛИГИ

ВИЛОЯТИМИЗ НОҲИЯЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 30 ОКТЯБРГАЧА БЎЛГАН

МАЪЛУМОТ

(планга нисбатан процент ҳисобида).

Биринчи устун — районлар; иккинчи устун — бир кунда тайёрлангани; учинчи устун — мавсум бошидан буён; тўртинчи устун — машина терими — бир кунлик; бешинчи устун — мавсум бошидан буён.

Чиноз	0,65	110,20	0,88	107,07
Ўрта Чирчиқ	0,18	107,78	0,08	126,31
Ғалаба	0,21	107,37	0,16	127,70
Бўка	0,35	105,29	0,19	120,53
Оққўрғон	0,17	104,82	0,12	119,17
Пискент	0,28	103,85	0,22	107,08
Янгийўл	0,75	102,22	0,70	96,41
Коммунистик	0,22	101,42	—	115,83
Бекобод	0,49	101,23	0,32	99,79
Вилоят бўйича:	0,34	104,71	0,25	114,59

Халқ фарзандига ёдгорлик

27 октябрь — Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси ташкил этилганлигининг 65 йиллиги кунида Тошкентда таниқли совет партия ва давлат арбоби Акмал Икромовга ёдгорлик очилди. Акмал Икромов район партия комитети биноси олдидаги майдонда кўп кишилик митинг бўлди.

...Баландликдан нигоҳ ташланса мармар билан қопланган супада ўзига хос услубда ишланган ўроқ ва болға ҳосил бўлади, Акмал Икромов қиёфаси бўй баравар кўзга ташланади. Ёдгорлик муаллифлари — тошкентлик ҳайкалтарошлар М. Г. Гасимов ва И. И. Клиницкий, архитектор Л. Т. Адамов.

Митингни Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари А. И. Фозилбеков очди. Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси, Ўзбекистон уруш ва меҳнат ветеранлари республика кенгашининг раиси Р. Ғ. Ғуломов йиғилганларга қарата нутқ сўзлади:

— Акмал Икромов қисқа, аммо ёрқин ҳаёт йўлини босиб ўтди. У ленинчи большевиклар партияси сафига кириб, ҳамиша қаерда қийинроқ бўлса ўша ерда бўлишга интилди, Ўзбекистон диёрида совет ҳокимиятини ўрнатиш ва мустаҳкамлашда қатнашди, педагоглик фаолияти билан шуғулланди, қишлоқ камбағалларига ёрдам берди. У Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари лавозимида ишлаган пайтида республикада туб социал-иқтисодий ўзгартишларга, маданий революцияни амалга оширишга катта ҳисса қўшди. Акмал Икромов оташин ватанпарвар, юксак ахлоқли ва турмушда камтарин инсон эди. У Сталин террори йилларида ҳалок бўлди. Акмал Икромовнинг хотираси одамлар қалбида абадий яшайди.

Митингда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг собиқ биринчи секретарини яхши билган уруш ва меҳнат ветерани Н. Г. Мелихов, А. Икромовнинг набираси А. У. Икромов, жамоатчилик вакиллари сўзга чиқдилар.

Ёдгорлик пойига Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, республика Министрлар Совети, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети, шаҳар ва район партия ташкилотлари, совет органлари, уруш ва меҳнат ветеранлари республика кенгаши номидан, байналмилалчи жангчилар, меҳнат коллективлари номидан гулчамбарлар қўйилди.

Митингда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Ж. Ҳамидов, Ўзбекистон ССР халқ назорати комитетининг раиси Б. Ф. Сатин иштирок этдилар.

(ЎзТАГ).

А. Икромов ҳайкалининг очилиш тантанаси. Суратчи Т. ЛУТФУЛЛАЕВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми меҳнаткашларни ғоявий-сиёсий тарбиялашда фаол иштирок этганлиги учун Ангрен шаҳридаги 12-мактаб ўқитувчиси Ўрток Людмила Григорьевна Малмигинани Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиги билан мукофотлади.

СИЁСИЙ ИСЛОҲОТНИНГ МУҲИМ БОСҚИЧИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИНИ ЎТКАЗУВЧИ МАРКАЗИЙ САЙЛОВ КОМИССИЯСИДА

Бутун ҳокимият Советларга! — Қайта қуриш бу шиорни янги мазмун билан бойитди. Демократиялаш, Советларни тиклаш—жамият моддий ва маънавий кучларини юксалтиришнинг бош йўлидир. Худди шу мақсадни деб партия сиёсий ислоҳотни бошлади ва халқ уни қўллаб-қувватлади. Иттифоқдош ва автоном республикаларнинг қонун чиқарувчи олий органларига, маҳаллий Советларга сайлов ана шу ислоҳотнинг муҳим босқичидир.

Ўзбекистонда сайлов кампанияси илк босқичга қадам қўймоқда. Бу кампания меҳнаткашларнинг орзу-умидларини рўёбга чиқариши лозим бўлган халқ депутатларининг номларинигина айтиб қолмай, сайлов кампанияси гражданлик мактаби бўлиб қолади, миллионлаб совет кишиларининг сиёсий жараёнга бевосита қўшилишларида, революцион қайта қуриш тақдири учун ўзларининг жавобгарлигини англаб олишларида уларга ёрдам беради.

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи марказий сайлов комиссиясининг 27 октябрда бўлган биринчи мажлисида мана шулар ҳақида гап борди.

Комиссия Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайловини ўтказишга доир асосий тадбирларнинг календарь планини тасдиқлади.

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи сайлов округларини тузиш тўғрисида Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиумининг, область ижроия комитетлари ва Тошкент шаҳар ижроия комитетининг таклифлари кўриб чиқилди. Марказий сайлов комиссияси 500 та округ тузди. Округларнинг чегаралари ва марказлари кўрсатилган рўйхатни республика ҳамда область газеталарида босиб чиқариш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Марказий сайлов комиссиясининг энг яқин давр — 1989 йил ноябрь ойидаги иш плани тузилди. Сайлов кампанияси харажатларининг сметаси, марказий сайлов комиссияси аппаратининг таркиби ва штатлари тасдиқланди.

Мажлисни марказий сайлов комиссиясининг раиси Т. Х. Собитов олиб борди.

Комиссия мажлисида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми раисининг ўринбосари А. П. Романовский, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари Л. Ш. Бекқулбекова иштирок этдилар.

Сайлов комиссиясининг мажлисига жамоат ташкилотларининг, бир қанча министрликлар ва идораларнинг, матбуот, радио ва телевидениенинг вакиллари таклиф этилган эдилар.

(ЎзТАГ).

• Икки ноҳия ҳам режани бажарди

• БЕКОБОД

✦ БЕКОБОД. Деҳқонлар қаҳрамонона меҳнати муваффақиятли якунланмоқда. Ҳозиргача давлатга топширилган пахта 58 минг тоннадан ортиб кетди. Режа 101 фоиздан ошириб уддаланди.

Қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари ғўзанинг ривожланишидаги кечикишни тугатиш, машина теримига тайёргарликни пухта амалга ошириш юзасидан қилган ишлар яхши натижа берди.

Хўжаликлардаги мавжуд машиналар унумли ишлатилди ва улар ёрдамида 41 минг тоннадан ортиқ пахта терилди. Ҳар бир машина билан терилган пахта ўртача 107 тоннадандга тўғри келди. Ҳосилнинг 81 процентдан ортиғи юқори навларга сотилди.

Дзержинский номли колхоз, Ойбек номли, «Далварзин» совхозлари, Ленин номли ва Навоий номли колхозлар пахтакорлари олдинги сафларда бормоқдалар. Бошқа хўжаликлар ҳам режанинг бажарилишига муносиб ҳисса қўшдилар.

Ҳозирги кунда далаларда терим давом этмоқда. Қолган ҳосилни ҳам тезроқ йиғиб-териб топшириш учун қизғин кураш бораётир.

• ЯНГИЙЎЛ

✦ЯНГИЙЎЛ. Бу йил ноҳияда асосий майдонларга чигитнинг қайта экилганлиги ҳосилнинг етилишини бир мунча кечиктирди. Бу — йиғим-терим ишлари суръатига таъсир қилмасдан қолмади. Лекин деҳқонлар ҳавонинг очиқ келганлигидан фойдаланиб, ҳамма имкониятларни теримга сафарбар этдилар. Хўжаликларда қўл теримига ҳам катта эътибор берилди. Механик-ҳайдовчилар мусобақаси авж олдирилди. Илғорларни моддий ва маънавий рағбатлантириш — ютуқлар гарови бўлди. Шундай қилиб, янгийўлликлар ҳам давлатга 25 минг тоннадан ортиқ пахта топшириб режани уддаладилар.

Далаларда 112 та машина ишлади. Ҳар бир машинада терилган пахта 114 тоннани ташкил этди. Машина теримининг салмоғи салкам 18 минг тоннага етди.

Ленин номли, «СССР 60 йиллиги», Назарали Ниёзов номли колхозлар планни биринчилар қаторида бажарганларидан сўнг ҳам суръатни сусайтирмадилар.

Айни кунларда далаларда ишлар конвейер усулида олиб борилмоқда. Қолган ҳосилни йиғиб-териб олиш билан биргаликда келгуси йил хирмонига тайёргарлик ҳам бошлаб юборилди.

РЕДАКЦИЯГА КЕЛГАН ХАТЛАРДАН

• Таклифлар • Эътирозлар • Талаблар

ҚИРҚ САККИЗ ЖОН БИР ТАН

БЎСТОНЛИҚ ноҳиясидаги Карл Маркс номли колхоз қўйчилик фермасининг бригадири Йўлдош Бўртошевнинг уйига борганимда бир ҳовли ёш-яланг, бола-чақани кўриб ҳайрон қолдим. «Ҳаммаси ўзингникими?» деб сўрасам, кулиб тасдиқлади.

Хонадондаги 6 ўғил, 2 қиз, келинлар, 26 невара — жами 42 жоннинг ҳаммаси бир ҳовлида туришади, бир қозондан овқат ейишади.

— Оилангнинг суратини хабарномада чиқариш керак экан-ку,—десам,— мухбирлар бизнинг томонларга келишмайди, — деди Йўлдош.

Ҳурматли, таҳрир ҳайъати, бор-йўғи бир ўғил, бир келинни ҳам чиқиштирмай, ёшларни бир-биридан совутиб, оилаларини пароканда қилаётган ота-оналар ҳам, жанжал-тўполон аримайдиган хонадонлар ҳам бугунги кунда жуда кўп. Аммо 48 жон бўлишига қарамай, бир ҳовлида тинч-тотув, қут-барака билан яшаётган оилалар у қадар кўп эмас.

Айтмоқчиманки, Йўлдошга ўхшаганларнинг оиласидаги турмуш тарзини хабарномангизда ошириб-тоширмай, аслидагидек бериб турсангиз, кўплар учун ибратли иш қилган бўлур эдингиз.

Бийбўсин ХУДОЙБЕРГАНОВ,
маҳалла оқсоқоли.

БУ ПАЛА-ПАРТИШЛИК-КУ!

Шу йилнинг 1 июлидан «Алмаликский рабочий» газетасига илова тарзида **«Олмалиқ ишчиси»** чиқа бошлади. Албатта, бу хайрли иш. Лекин, газетада босилаётган мақолаларни ўқиб, тўғриси, табимиз хира бўлаяпти.

Қўлимизда газетанинг 23 август сони. Ғализлик биринчи саҳифадаёқ бошланган. «Олмалиқ шаҳар партия комитетида» умумий сарлавҳаси остида «Саноатни қишлоқ хўжалик маҳсулотлари билан таъминлашни оширайлик» мақоласи берилган. Мақолани ўқир экансиз, уни ёзган журналистнинг ўзбек тилини ниҳоятда «пухта» билишига амин бўласиз: «Шаҳар партия комитети қошида тузилган парткомиссия шаҳар халқ контроли комитети билан биргаликда тоғ-металлургия комбинати, «Олмаликсвинецстрой» тресети, химия заводи, 4-авторемзавод, қурилиш материаллари комбинати, автобус таксомотор парки партскомлари ва партия ташкилотларининг ЦК КПССнинг март пленуми қарорларини ва шаҳар партия комитетининг «XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси талабларига биноан шаҳар аҳолисини кераkли озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашда партия ташкилотларининг вазифалари» қай йўсинда бажарилаётганлигини ўрганишди».

Ғализ жумлалардан ташқари мақолаларда русча сўзлар ҳам жуда кўп ишлатилган. Мисоллар келтирамиз: «Партгруппорг Г. Кучеровнинг маърузаси кутилмаган эффект берди», **«Кальма**кир кон маъмурияти», «Янги **кандидатура** сайлаш», **«Профсоюз** комитетлари», **«ДСКга 10 ер участкаси учун** ер ажратилганди». «Г. Кучеров... катта **авторитетга** эга коллективда», «Вайер барс печининг катта **литейшиги»**.

Ўзбек тили бойлигининг имкониятларидан тўлиқ фойдаланиш матбуот ходимларининг асосий вазифасидир. Халқ газетага ишонади, унга эргашади. Демак, ҳар бир сўзни ўйлаб ишлатишимиз, газетхонларга фикримизни лўнда ва аниқ тушунтиришимиз керак.

Бизнингча «Олмалиқ ишчиси» редакциясини ўзбек тилини яхши биладиган малакали журналистлар билан мустаҳкамлаш зарурга ўхшайди.

— Газетадаги ғализ таржималар ва жумлалар кишининг ғашини келтиради, — дейди шаҳар ички ишлар бўлими ходими Ф. Пардаев, — номигагина газета чиқариш кимга керак.

— Ўзбекча газетадан кўп нарса кутгандик, — деди 19-ўрта мактаб ўқитувчиси И. Нурматов, — афсуски, умидимиз пучга чиқди.

Олмалиқ шаҳар партия комитети газетхонларнинг ҳақли талабларини инобатга олади, деган умиддамиз.

О. ХУШНАЗАРОВ,
СССР Журналистлар уюшмаси аъзоси.

«НАРГИЗ»ДА НИМА БОР ЎЗИ?

ҲУРМАТЛИ «Тошкент ҳақиқати» таҳрир ҳайъати. Ушбу арзимиз ноҳиямизнинг «Машъал» хабарномасида босилиб эди, лекин натижаси бўлмади.

Янги ҳаёт даҳасида «Наргиз» деб номланган дўкон бор. Унда уруш қатнашчилари учун алоҳида пештахта ажратиб қўйилган. Аммо бундан бизларга наф йўқ.

Чунки унда ҳеч вақо бўлмайди. Сотувчилар «Бизга мол олиб келишмаяпти» деб баҳона қилишади.

Тўйтепадаги Ширин даҳасида жойлашган дўконларда бизларга ўхшаганлар учун зарур моллар доим бўлиб туради. «Наргиз»да эса йўқ. Нима учунлигини билмаймиз. Балки дўконни яхшилаб текшириш керакдир. Балки шунда биз учун келаётган молларнинг қаёққа кетаётганлиги ошкор бўлар.

Бир гуруҳ уруш қатнашчилари номидан:
Қ. НАЗИРОВ, Ю. ПАНКОВ, Н. ЗАГОСКИН, Ш. ҚАЛАНДАРОВ.

ОДАМЛАРНИ ҚИЗИҚТИРА ОЛИНГ

Районимизда «Саодат», «Диалог» журналлари, «Тошкент ҳақиқати», «Ёш ленинчи», «Комсомольская правда», «Аргументи и факти», газеталарига обуна ҳар йилгидан кўпроқ қабул қилинди. Охунбобоев номли, «Ўзбекистон ССР 30 йиллиги», «Москва», Навоий номли колхозлар, Олмазор мебель фабрикаси, район марказий шифохонаси коллективлари 1990 йил учун кўплаб газета ва журналларга обуна бўлдилар.

Лекин, Чиноз қурилиш материаллари ва конструкциялари комбинатида бу йил негадир обуна масаласига эътиборсизлик билан қарашмоқда. Бунинг учун ишчиларни айблаш ноўрин. Бизнингча, корхона партия комитети газета ва журналларнинг одамлар маънавий бойлигини оширишдаги хизматларини етарли тарғиб қилмаяпти.

Ўрни келганда очиқ ва аччиқ гапларимни ҳам айтиб ўтмоқчиман: баъзан республика, область газеталари бир хил материалларни кетма-кет босиб чиқаришаверади. Нима учун «Совет Ўзбекистони»да босилган қарорлар айнан «Қишлоқ ҳақиқати» ёки «Тошкент ҳақиқати»да берилади? Бизнингча, ҳар бир газета ўз йўналишига оид материалларни бергани маъқул. Акс ҳолда бундай бир хилликлардан безиган газетхонни зўрлаб бўлса ҳам обуна қилдира олмайсиз.

Нима учун кўпчилик «Комсомольская правда», «Известия» газеталарига ёзилади? Чунки, бу нашрларда қайта қуриш муаммолари, одамларнинг дардлари дадил кўтариб чиқилмоқда, замонамиз иллатлари фош этилмоқда.

Кейинги пайтда «Тошкент ҳақиқати»да ҳам ўқимишли материаллар кўпайиб қолди. Айниқса, шанба сонларини зориқиб кутамиз. Лекин, баъзи сонларидан кўнглимиз тўлмайди. Менимча, яхши материалларни фақат шанба сонларига асраб қўймасдан, ҳар бир сонда газетхонларни қизиқтирадиган мақолалар бериб бориш керак.

Яқинда район газетаси редактори билан суҳбатлашдим. У обуначиларимизни кўпайтириб беринг, деб илтимос қилди. Газета яхши чиқса ҳеч қандай ташвиқот-тарғиботнинг кераги йўқ, деб ўйлайман. Бу гапларим бошқа газеталар коллективларига ҳам тегишли. Чунки, ҳозир обуначиларнинг ихтиёрлари ўзида. Хоҳлаган газета-журналларига ёзилишади. Одамлар ташвиши, замонавий муаммоларни ҳал этиш фидокори сифатида ўзини кўрсатган газета ёки журналгина ўз ўқувчиларини топади, газета дўкончаларида қолиб кетмайди.

Фурсатдан фойдаланиб, ўз ишимиздаги қийинчиликлар хусусида ҳам айтиб ўтмоқчиман. Маълумки, кимларнингдир тавсияси билан икки-уч район «Союзпечать» агентликлари бирлаштирилиб, уларнинг устидан битта районни «хўжайин» қилиб қўйишди. Масалан, Чиноз, Ғалаба агентликлари «Союзпечать»нинг Оққўрғон район бўлимига бўйсунади. Гарчи бу усул билан беш-олти ходим қисқариб, тежамкорликка эришилган бўлса-да, иш юритишимиз қийинлашиб қолди. Илгари ҳамма нарсани ўзимиз ҳал этардик, ортиқча оворагарчиликлар йўқ эди. Эндиликда ихтиёримиз ўзимизда эмас. Машина йўқ. Дўкончаларнинг сотувчилари газета-журналларни ўзлари келиб олиб кетишади.

Бизнингча, «Союзпечать» область бошқармаси бу ҳақда дурустроқ ўйлаб кўриб, масалани бошқачароқ ҳал этса мақсадга мувофиқ бўларди.

С. ЙЎЛДОШЕВ,
«Союзпечать»нинг Оққўрғон районлараро бўлими Чиноз обуна пунктининг инструктори.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИНИ ҲУДУДИЙ ХЎЖАЛИК ҲИСОБИГА ЎТКАЗИШ ТАДБИРЛАРИ

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИДА

Халқ депутатлари вилоят Советн ижроия комитети Тошкент вилоятини территориал хўжалик ҳисоби ва иқтисодий мустақилликка ўтказиш Программасини ишлаб чиқиш мақсадларида ҚАРОР ҚИЛДИ:

Бош план-иқтисод бошқармаси мутахассислари ва Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Ўзбекистон «Кибернетика» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси олимлари томонидан Тошкент вилоятини территориал хўжалик ҳисобига ўтказиш юзасидан ишлаб чиқилган ва тақдим этилган концепцияси маъқуллансин.

Шаҳар ва ноҳия ижроия комитетлари хўжалик ҳисобига ўтиш бўйича материалларни тайёрлашга киришсинлар.

Бош план-иқтисод бошқармасининг план комиссияси, область молия бошқармаси, шаҳар ва ноҳия ижроия комитетлари 1990 йил ва XIII беш йиллик планларида ушбу Программани амалга ошириш билан боғлиқ зарур тадбирларни назарда тутсинлар.

Вилоятнинг иқтисодий мустақиллиги Программаси тасдиқлаш учун халқ депутатлари вилоят Советн сессиясига киритилсин.

Сўнгги вақтларда вилоят иқтисодий ва социал хусусиятдаги муайян қийинчиликларни бошидан кечирмоқда. XII беш йилликда саноат ишлаб чиқариш ҳажмининг амалдаги ўсиш суръатлари пландагидан 27 фоиз орқада қолмоқда. Озиқ-овқат ва нозиқ-овқат моллари айрим турларини ишлаб чиқаришда жиддий қолоқликка йўл қўйилди. Халқ фаровонлиги кўрсаткичи ўртача Иттифоқ даражасидан ва иттифоқдош жумҳуриятлар даражасидан орқада қолмоқда, бу қуйидаги маълумотларда яққол кўриниб турибди.

Тури	Тошкент вилояти	СССР	РСФСР	Украина ССР	Белоруссия ССР
1. Аҳоли жон бошига истеъмол миқдори — килограмм:					
— гўшт ва гўшт маҳсулотлари	36,0	65,0	73,0	68,0	72,0
— сут ва сут маҳсулотлари	241,0	351,0	376,0	366,0	421,0
— картошка	35,0	98,0	109,0	120,7	175,0
— сабзавот ва полиз экинлари	66,0	100,0	96,0	128,0	87,0
— мева резаворлар	32,0	53,0	56,0	56,0	57,0
2. Таъминланиш:					
— уй-жой-квадрат метр	11,8	15,0	15,7	17,3	17,0
— мактабгача болалар муассасалари билан — қамраш фоизи	42,5	58,0	71,0	62,0	72,0
— пулли хизматлар — сўмда	124,6	217,1	243,8	216,8	218,7
— товар обороти — сўмда	768,0	1282,0	1408,0	1213,0	1414,0

Таркиб топган аҳвол кўп жиҳатдан социал-иқтисодий тараққиётни бошқариш ниҳоятда марказлашганлиги, маҳаллий ҳокимият органларида ўз территорияларидаги иш аҳволига таъсир кўрсатишнинг амалий имкониятлари йўқлиги билан изоҳланади.

Ишлаб чиқариш объектларини жойлаштиришдаги идоравий буйруқбозлик, аҳолининг энг зарур эҳтиёжларини инобатга олмаслик халқ хўжалигининг регионал тузилишида катта нуқсонларга олиб келади.

Вилоят, шаҳарлар ва ноҳияларни территориал хўжалик ҳисобига ўтказиш вужудга келган аҳволдан чиқишга олиб келади.

Регионлар кўпроқ мустақил бўлишлари учун зарур шароитларни яратиб бериш керак, ҳамкорликнинг шундай шаклларини амалга ошириш керакки, бунда вилоят, шаҳар ва ноҳия ўз хўжалик фаолиятининг пировард натижаларидан манфаатдор бўлсинлар, ишни шундай йўлга қўйиш кераккн, токи меҳнаткашлар вилоят қанча нарса чиқаришини, унинг жумҳурият экономикасига қўшаётган ҳиссаси қандайлигини ва ўзи қанча олишини яхши билсинлар.

Вилоят хўжалик ҳисобининг мақсади иқтисодий мустақиллик, моддий-молия негизини мустаҳкамлаш, актив социал сиёсатни олиб бориш ва территориал бошқарувнинг сифат жиҳатидан янги тузилишини шакллантириш асосида турмуш фаровонлигини оширишни таъминлашдир.

1. ВИЛОЯТНИ СОЦИАЛ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНТИРИШНИ БОШҚАРИШНИ ҚАЙТА ҚУРИШНИНГ УМУМИЙ ПРИНЦИПЛАРИ (ТАРТИБЛАРИ)

1. Жамият ва унинг ҳар бир аъзосининг моддий фаровонлиги, маънавий камол топиши ва маънавий соғломлиги Совет давлати фаолиятининг олий мазмунидир. Шу муносабат билан халқ депутатлари вилоят Советидан инсонга, ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларини янада демократлаштириш ва инсонпарварлаштиришга, уни маънавий янгилашга, социал адолат принципини изчил ўтказишга қатъий бурилишни талаб этади.

Социалистик мулкчиликнинг шакллари бутун турли-туманлиги ва жамиятнинг ҳар бир аъзоси ҳамда меҳнат коллективи томонидан самарали фойдаланиш имкониятлари мамлакатимизнинг иқтисодий негизи бўлиб хизмат қилади. У умумхалқ мулки бўлганлиги учун ҳам вилоят территориясидаги мавжуд ҳамма нарса — ер (ер ости бойликлари), ўрмон, сув ва бошқа бойликлар, корхоналар, шаҳар хўжалиги шу регионда яшаётган совет халқининг мулки ҳисобланади.

Вилоятни социал-иқтисодий ривожлантиришни бошқаришнинг қайта қурилиши ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш асосида совет кишиси турмушининг янги сифатини таъминлашдан иборат стратегик мақсадга эришишга бўйсундирилиши керак.

Шундан келиб чиқиб, территориал бошқарувни қайта ташкил этишни қуйидаги муҳим вазифаларни ҳал қилишга йўналтириш лозим:

социал ривожланиш соҳасида — халқнинг моддий ва маънавий эҳтиёжларини тўлароқ қондириш учун, меҳнатга ҳақ тўлашнинг социалистик тартиблари сўзсиз амалга оширилиши учун, аҳолининг оқилона иш билан банд бўлишини, унинг маданий савияси ва ходимларнинг касб малакаси ошишини, яшаш муҳити яхшиланишини, миллий тузилмалар манфаатларининг уйғунлашишини таъминлаш учун шароитлар яратиш;

иқтисодий ривожланиш соҳасида — бюджетнинг даромад ва харажат қисмларини шакллантиришнинг объект схемасини белгилаш, вилоятнинг ишлаб чиқариш, илмий-техникавий ва заковат куч-қудратидан комплекс ва самарали фойдаланиш, хом ашёни жойнинг ўзида энг кўп қайта ишлаш, прогрессив, ресурс тежайдиган сиёсатни рўёбга чиқариш, ижтимоий меҳнат унумдорлигини ошириш, юксак мамлакат ва чет эл даражасига чиқиш билан маҳсулот сифатини яхшилаш, меҳнатнинг иттифоқ ички тақсимотини чуқурлаштириш, ягона социалистик бозорни шакллантириш негизида интеграция жараёнларида актив қатнашиш ва вилоятнинг иттифоқ фондларига қўшаётган ҳиссасини тўғри баҳолаш, шунингдек раҳбарликнинг иқтисодий усулларини ва хўжаликни юритишнинг социалистик системасини ҳар томонлама мустаҳкамлаш, саноат ишлаб чиқаришининг техникавий даражасини ошириш ва тузилишини ўзгартириш;

қишлоқ хўжалигини ва агросаноат комплексининг тармоқларини ривожлантириш соҳасида — ер ва ердан фойдаланиш тўғрисидаги қонунчиликда жиддий ўзгартиришга эришиш, маҳаллий Советлар ерни унга ишлов бераётганларга ижарага (шу жумладан муддатсиз ижарага) беришга дадил борсинлар, колхозлар ва совхозлар билан бирга хўжаликни юритишнинг турли хил шакллари — агрофирмалар, кооперативлар, деҳқон хўжаликларини ривожлантириш, уларнинг тенг ҳуқуқли мусобақаси учун шароитлар яратиб бериш, қишлоқ хўжалиги ва саноат ўртасида эквивалент муносабатларни таъминлаш, қишлоқ хўжалигини моддий-техника ресурслари билан устун таъминлаш, унинг структурасидаги ўзгаришларни ҳисобга олиб қишлоқ хўжалик машиналари ишлаб чиқаришни ўзгартириш, аграр секторнинг социал негизини мустаҳкамлаш, қишлоқ хўжалик корхоналарига буйруқ беришга бўлган ҳар қандай уринишларга қатъий чек қўйиш.

2. Вилоят социал ва иқтисодий сиёсатни амалга оширишда ўз территориясидаги хўжаликлар ва социал соҳани аҳолининг оқилона нормалар билан таъминлаш даржасигача мустақил ва масъулият билан ривожлантиради. Сўнгра вилоят, жумҳурият ва умуман мамлакатни демократик негизда ҳамда илмий асосланган нормалар бўйича ривожлантиришнинг мақсадлари ва вазифалари мувофиқлаштирилади. Бунда марказ ва жойларнинг вазифалари, уларнинг ҳуқуқлари ва соҳалари аниқ чегараланади, марказ амрини ўтказишига йўл қўйилмайди, умумиттифоқ, жумҳурият ва маҳаллий манфаатларни келиштириш механизмини ишлаб чиқиш регион муаммоларини ҳал қилишдан бошланмоғи керак.

3. Колхозчилар ва совхоз ишчиларининг шахсий ёрдамчи хўжаликлари, шахсий уйлар, боғ-ҳовлилар, гаражлар, корхоналар ва кооперативларнинг мулклари каби юридик ҳуқуқларга эга. Хўжаликни юритишнинг янги шароитларида аҳолининг шахсий ёрдамчи хўжаликлар ва боғ-ҳовли хўжаликлари ҳисобига озиқ-овқат билан таъминлаш аҳоли даромадларининг, шаҳар ва қишлоқлар хўжалик ҳисобининг муҳим моддалари деб ҳисоблансин.

Шу муносабат билан Тошкент вилоятида шахсий ёрдамчи хўжаликни кенгайтириш бўйича қуйидаги чораларни амалга ошириш тезлаштирилсин:

колхозчилар ва совхоз ишчиларининг шахсий ёрдамчи хўжаликлари ўлчами кенгайтирилсин ва шу йўл билан озиқ-овқат маҳсулотлари етиштириш анча кўпайтирилсин ҳамда қишлоқда якка уй-жой қурилиши кенгайтирилсин;

аҳолининг истаги бўйича келишув шартлари билан якка тартибдаги меҳнат фаолияти, оилавий ижара асосида озиқ-овқат маҳсулотлари етиштириш бўйича фермер хўжаликлари барпо этиш учун колхоз ва совхозларнинг мева-сабзавот комплексидан ер участкалари ажратилсин. Маҳсулотни сотиш давлат, тайёрлов органлари орқали келишилган нархлар бўйича, унинг ортиқчаси бозор нархида сотилсин;

халқ депутатлари маҳаллий Советлари комиссиялари озиқ-овқат масаласи бўйича қишлоқ оилавий хўжаликларида товар қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни жадаллаштириш учун қулай шароитларни таъминлаш юзасидан ишларни фаоллаштирсинлар.

Қисқа муддатлар ичида шахсий ёрдамчи хўжалик ўлчами кўриб чиқилсин, регион хусусиятларини ва оилавий хўжаликда ишлаётганлар сонини ҳисобга олиб уни табақалаштириш белгилансин. Ҳамма жойда колхозлар, совхозлар ва тайёрлов ташкилотларига қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш ва ортиқчасини харид қилиш учун меҳнаткашлар билан шартномалар тузишда кўмаклашилсин.

Аҳолига фойдаланиш учун берилган суғорма ерлардан самарали фойдаланиш ва унинг ҳосилдорлигини ошириш мақсадида йўллар қурилиши, электрлаштириш ва мелиорация ишлари давлат капитал маблағлари ҳисобига амалга оширилсин, қабул қилиш— тайёрлаш пунктларининг моддий-техника базаси мустаҳкамлансин, тайёрланаётган маҳсулотни қайта ишлаш ва сақлаш учун цехлар қурилиши давом эттирилсин, улар зарур асбоб-ускуналар, идишлар ва бошқа воситалар билан таъминлансин;

давлатга ва матлубот кооперациясига озиқ-овқат маҳсулотлари сотганлиги учун фуқароларга жавоб тариқасида бинокорлик материаллари, полиэтилен плёнкаси, енгил автомашиналар, кичик тракторлар ва бошқа тақчил материаллар сотиш тартиби йўлга қўйилсин;

колхоз бозорларининг моддий базаси мустаҳкамлансин;

аҳолининг боғдорчилик-деҳқончилик анжомларига ва кичик габаритли техникага бўлган эҳтиёжини қондирадиган ҳажмда ва турда ишлаб чиқариш бўйича топшириқлар белгилансин, фуқароларга қарашли қишлоқ хўжалик ишларининг кичик механизация воситалари ремонти ва уларга техник хизмат кўрсатиш, колхозчилар, ишчилар, хизматчилар ва бошқа фуқароларга шахсий ёрдамчи хўжаликлари, коллектив боғдорчилиги ва деҳқончилигига хизмат кўрсатишда кўмаклашиш учун қишлоқ хўжалик анжомлари ва зарур техника прокат пунктлари ташкил этилсин;

қишлоқ аҳолиси томонидан озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни иқтисодий рағбатлантириш, бу ишда энг яхши натижаларга эришаётганларни моддий ва маънавий рағбатлантириш тадбирлари ишлаб чиқилсин, зарур қўлланмалар нашр этилсин;

илмий-тадқиқот институтлари экин майдонларининг иқтисодий ва истиқболли структураларини ва Озиқ-овқат программасини илмий таъминлашнинг бошқа масалаларини ишлаб чиқсинлар.

4. Ўзини ўзи бошқариш вилоят, шаҳарлар ва ноҳияларнинг хўжалик фаолиятдаги мустақиллиги ва масъулияти соҳаларини анча кенгайтиришни, уларга территорияларни иқтисодий ва социал ривожлантириш, ҳар бир кишининг, барча социал табақалар ва миллий гуруҳларнинг манфаатларини ҳисобга олиш муаммоларини ҳал қилишда кенг ҳуқуқлар беришни назарда тутади. Бунинг устига аҳоли бошқарувнинг барча ваколатли органларида турмуш ва меҳнат учун қулай шароитларни яратиш муаммосини ҳал қилишда фаол қатнашади.

Ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш шуни билдирадики, вилоят, шаҳарлар ва ноҳиялар асосан ишлаб топилган даромадлар ҳисобига ривожланади, уларнинг молиявий ресурслари эса территорияда жойлашган ва қарамлигидан қатъий назар барча корхоналар ва ташкилотлар ишининг самарадорлиги ва пировард натижасига бевосита боғлиқдир. Территориянинг ишончли моддий-молиявий базаси шундай шаклланади, бу хўжалик фаолиятининг яхшиланишига, территориянинг ўз манфаатлари ва совет давлати манфаатларидан келиб чиқиб жумҳуриятлараро интеграция жараёнларининг чуқурлашишига олиб келади.

5. Вилоятнинг социал соҳаси ва экономикасига ўзини ўзи бошқариш ва ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш тартибида раҳбарлик қилиш регион хўжалик ҳисобининг негизи бўлиб, унга қуйидаги асосий йўналишлар киради:

— вилоят аҳолисининг норматив эҳтиёжини қондириш ва ушбу регионнинг аниқ шароитлари ва хусусиятларини ҳисобга олиш асосида ишлаб чиқаришнинг планли ва амалда таркиб топадиган мутаносиблиги аниқланади;

— ресурсларнинг, шу жумладан молиявий ресурсларнинг, регион учун энг мақбул бўлган уйғунлашувида шаклланиши, тақсимланиши, фойдаланиши ва кўпайиши амалга оширилади;

— территориядаги корхоналар меҳнат коллективларининг ишчилар ва хизматчилар эҳтиёжини қондириши учун, план топшириқлари ва шартнома мажбуриятларининг бажарилиши учун масъулияти ва манфаатдорлиги ўлчами белгиланади;

— регионлар ва умумиттифоқ органлари ўртасидаги иқтисодий муносабатлар шериклар ўртасидаги муносабатлар каби йўлга қўйилади;

— регион, иттифоқдош жумҳурият хўжалигини юритишнинг пировард натижалари билан социал инфраструктуранинг ривожланиш даражаси ўртасида бевосита боғлиқлик ўрнатилади;

— кенгайтирилган регионал қайта ишлаб чиқаришнинг барча ишлаб чиқариш, айирбош қилиш, тақсимлаш ва истеъмол фазаларига эришиш.

6. Вилоят хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи маблағ билан таъминлашга ўтганида ишлаб чиқариш ва социал даромад регионал социал-иқтисодий муаммолар комплексини ҳал қилиш учун асосий манба бўлади.

Регионнинг миллий даромадини ҳисоблашда унинг экспорт-импорт муомалаларидаги улушини аниқ баҳолаш ва ишлаб чиқарилаётган маҳсулот баҳоси шаклланишида ижтимоий-зарур харажатлар тўла ҳисобга олиниб, тўғри баҳо белгилаш сиёсатини юргизиш керак. Буларнинг ҳаммаси катта меҳнат сарфиёти билан фарқ қиладиган пахтачилик каби тармоқлар учун жуда муҳимдир.

Хом ашёни ишлаб чиқарувчилар ва истеъмол қилувчиларнинг ўзаро муносабатини белгилашда давлат буюртмасини йўқотиш ва қатъий равишда шартномавий муносабатларга ўтиш керак.

7. Регионал хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи бошқаришда халқ хўжалик комплексида қайтадан яратилган қийматни аниқ ҳисобга олиш ниҳоятда муҳимдир. Бутун мамлакат миллий даромадининг жумҳуриятдан ташқаридаги саноатнинг қайта ишлаш тармоқлари маҳсулотига солинадиган оборот солиғи шаклидаги қисми жумҳурият ва маҳаллий бюджетнинг даромад қисмини шакллантирувчи манбалардан бири бўлиши лозим. Бу ажратмалар меҳнат сарфиётига монанд миқдорда вилоятларга берилиши керак.

Маҳаллий бюджетга оборот солиқларидан ажратилган қисмдан тушган маблағларни қишлоқларни социал ободонлаштиришга, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни кўпайтиришга, регионнинг кўпаяётган аҳолисини иш билан банд қилишни таъминлашга йўналтириш лозим.

8. Вилоятнинг хўжалик ҳисобига ўтиши қуйидаги талабларни ҳисобга олиб амалга оширилади:

Биринчи. Халқнинг ўзини ўзи бошқаришнинг бош бўғини — территорияда ҳақиқий соҳиб сифатида халқ депутатлари маҳаллий Советларининг тўла ҳокимлиги таъминланади. Ўзини ўзи бошқариш ва ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш корхоналарда, колхозларда бошланади ва маъмурий-территориал бирликларда, шаҳарлар ва ноҳияларда амалга оширилади, бунинг учун жойларда совет органларининг ваколатлари кенгайиши, марказнинг маъмурий-бюрократик амри бартараф қилиниши талаб этилади.

Халқ депутатлари вилоят, шаҳар ва ноҳия Советларининг тасарруфидаги корхоналар ва хўжаликларни бошқаришдаги, бюджетларни шакллантиришдаги, даромадлар ва харажатларнинг йўналишини белгилашдаги, кўчиш сиёсатини, капитал қурилишини моддий-техника таъминотини, табиатни муҳофаза қилишни, шунингдек ташқи иқтисодий фаолият соҳаларидаги ваколатини кенгайтириш таъминланади.

Иккинчи. Советларнинг давлат ва кооператив корхоналари билан ўзаро муносабати СССРнинг давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги ва СССРда Кооперация тўғрисидаги Қонунларга мувофиқ амалга оширилади.

Корхоналар қишлоқ ва шаҳар бюджетига барча ажратмалар ажратганда бу маблағлар қандай эҳтиёжлар учун сарфланишини аниқ билиши керак.

Шу билан бирга бу корхоналарнинг ишчилари ва хизматчилари иш вақтидан кейин шаҳарлар ва қишлоқларда яшашади, шунинг учун ҳам ноҳия ва шаҳар ижроия комитетлари корхоналарнинг барча фуқаролар учун нормал меҳнат ва турмуш шароитларини яратишдаги, оилавий бюджетининг мувозанатини таъминлашдаги иштирокини белгилайди, шунингдек шу корхоналар ҳисобига шаҳар хўжалигини кенгайтириш ва экологик ҳолатни сақлаб қолиш шарт-шароитларини шакллантиради.

Учинчи. Территориал раҳбарликни қайта қуриш регионлар ва тармоқлар ўртасида горизонтал алоқаларнинг, бу алоқаларнинг сифат жиҳатидан янги шаклларини яратиш, жумладан ҳамкорликда корхоналар, товар айрибошлашни ташкил этиш, регионлараро табиатни муҳофаза қилиш ва бошқа тадбирларни амалга ошириш билан, ривожланиши ва мустаҳкамланишини назарда тутади. Бу ўзаро муносабатлар шартномавий тенг негизларга асосланиши, регион аҳолисининг норматив фаровонлигини таъминлаши керак.

Фақат шундай ёндашув ўзини-ўзи бошқариш ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш принципларига жавоб беради, регион маҳсулотини давлат буюртмаси тартибида олиб қўйишни бартараф этади. Келишилган эквивалент айрибошлаш бутун қишлоқ хўжалик маҳсулоти, халқ истеъмоли молларини ҳам назарда тутади.

II. СОВЕТЛАРНИНГ ХЎЖАЛИК ЮРИТИШ СОҲАЛАРИ

1. Советларнинг хўжалик юритиш соҳалари, марказ ва жойлар ўртасида бошқарув вазифаларини чегаралаш қуйидаги қоидалардан келиб чиқиб белгиланади:

— халқ депутатлари маҳаллий Советларида социал соҳа, қурилиш, хом ашёни қайта ишлаш ва табиатни муҳофаза қилиш фаолияти энг кўп даражада марказлашади, бу ерда аҳолининг талаблари анча тўлароқ ифода этилади ва уларни қондиришнинг самарали йўллари белгиланади;

— мамлакат экономикасининг ягона яхлит сифатида ишлашида муайян аҳамиятга эга бўлган ишлаб чиқариш комплекслари ва тармоқларни иттифоқ даражасида бошқариш;

— мақсадли давлат илмий-техника программасини давлат сиёсий маркази томонидан амалга оширилиши, молия—кредит системаси ва пул муомаласини мустаҳкамлаш, ташқи иқтисодий фаолият ва мамлакатнинг мудофаа қудрати;

2. Шу қоидалардан келиб чиқиб, вилоят, шаҳарлар ва ноҳиялар миқёсида озиқ-овқат ва халқ истеъмолига мўлжалланган саноат моллари ишлаб чиқариши, хизмат кўрсатиш соҳаси, регионал аҳамиятга эга бўлган ишлаб чиқариш инфраструктураси, қурилиш комплекси, информатизациялаш, табиат муҳофазаси ва бевосита кишиларнинг кундалик ҳаёти билан боғлиқ бўлган бошқа фаолият турларига раҳбарлик қилиш жамланади.

Ноҳиялар ва шаҳарларга ишлаб чиқаришнинг моддий базасини таъминлаш учун берилади:

— территориядаги барча корхоналарнинг барқарор ишлашини таъминловчи ишлаб чиқариш инфраструктураси ва регионал аҳамиятга эга бўлган объектлар, тармоқлараро ишлаб чиқаришлар, энергия ва сув таъминоти, алоқа, омбор хўжалиги, транспорт хизмати, ишлаб чиқариш минтақалари ва уй-жойлар қурилган районлар ва ишлаб чиқариш минтақаларининг инженерлик қурилиши, умумшаҳар тозалаш иншоотлари;

— уй-жой-коммунал хўжалик, маиший хизмат кўрсатиш, маҳаллий транспорт, соғлиқни сақлаш, маориф, маърифат, маданият ва фан объектлари;

— агросаноат комплекси корхоналари: колхозлар, совхозлар, балиқчилик хўжаликлари, пахта пунктлари, луб заводлари, сув хўжалиги, қишлоқ хўжалик техникаси, қишлоқ хўжалик химияси ва қишлоқ хўжалик хом ашёсини қайта ишлаш корхоналари;

— вилоят аҳамиятига эга бўлган енгил саноат, қурилиш, бинокорлик материаллари саноати, ўрмон, ёғочсозлик ва целлюлоза-қоғоз саноати корхоналари;

— ноҳия ва шаҳарлар хўжалигини шартнома асосида эҳтиёт қисмлар ва асбоб-ускуналар билан таъминловчи энергетика, машинасозлик ва бинокорлик материаллари ишлаб чиқарувчи корхоналар;

— ноҳия ва шаҳар тасарруфидаги хўжаликка шартнома асосида хизмат кўрсатувчи лойиҳалаш ва илмий-тадқиқот ташкилотлари;

— кенг ичкитармоқ кооперацияси ва фирма хизмат кўрсатишининг кенг тармоғига эга бўлган техникавий мураккаб саноат моллари ишлаб чиқарувчи корхоналар;

— асосан регионлар эҳтиёжи учун ишлайдиган ёки жумҳурият ва иттифоқ органлари қарори бўйича кооператив асосларда янгидан барпо этилаётган иттифоқ тасарруфидаги тармоқлар ва комплекслар корхоналари;

— тармоқлараро, жумҳуриятлараро, хўжалик ҳисобидаги иттифоқ-жумҳурият бирлашмалари, чет эл фирмалари билан биргаликдаги корхоналар, корхоналар уюшмалари, шунингдек ишлаб чиқаришни ташкил этишнинг прогрессив шаклларига эга бўлган корхоналар (СССР Иттифоқи ва иттифоқдош жумҳуриятларнинг қонунчилигига мувофиқ).

3. Кўрсатилган ихтисосдан вилоят тасарруфидаги корхоналар рўйхати вилоят тақдими бўйича жумҳурият ҳукумати томонидан белгиланади:

Таклиф этилаётган чораларнинг амалга оширилиши натижасида тўла вилоят ихтиёридаги саноат корхоналари маҳсулотининг солиштирма вазни 64 фоизгача кўпаяди.

4. Вилоят, шаҳарлар ва ноҳиялар хўжаликларини шакллантиришда тегишли министрликларнинг вазифаларига аниқлик киритилади ва улар хўжалик ҳисобига ўтказилади. Уларнинг фаолияти илмий-техникавий сиёсатни ўтказишга, тармоқни истиқболдаги ривожланишини белгилашга, ташкилий-методик масалаларни ҳал этишга жамланади.

5. Хўжаликни бошқариш органларининг ҳайъати ва тузилиши, улардаги ходимларнинг сони ва сақлаш учун харажатлар, бошқарув даражалари бўйича корхоналарнинг бўйсиниши халқ депутатлари Советлари томонидан хўжалик ҳисоби асосида белгиланади. Вилоят территориясида иттифоқ тасарруфидаги ташкилотларни барпо этиш масалалари маҳаллий Советлар билан келишиш бўйича ҳал қилинади.

6. Ёқилғи-энергетика, металлургия ва машинасозлик комплекслари, химия саноати тармоқлари, шунингдек қазилма бойликлар геологияси ва қидируви, мудофаа тармоқлари, умумиттифоқ системасидаги темир йўл, денгиз, ҳаво, трубопровод транспорти, информатика ва алоқага раҳбарлик Иттифоқ даражасида сақланади.

III. ВИЛОЯТНИНГ МОЛИЯВИЙ БАЗАСИ ВА БЮДЖЕТИ

1. Молиявий-бюджет механизмини қайта қуришнинг энг муҳими — бюджет системасининг яхлитлигини сақлаган ҳолда вилоят, шаҳарлар ва ноҳияларни ўз бюджетларининг ҳақиқий эгалари қилиш, уларнинг молиявий базасини жиддий мустаҳкамлаш, уларга бюджетларни планлаштириш ва ижроси бўйича кенг ваколатлар беришдир. Бу вазифани бажара бориб вилоят, жумҳурият ва иттифоқ бюджетларига тушадиган фойдани, шунингдек бюджет системасининг ҳар бир бўғинидан қилинадиган ҳаражатларни аниқ чегаралаш керак.

2. Қўйилган мақсадларга эришиш учун зарур:

— маҳаллий саноат ва аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрликларини тугатиш, уларнинг корхоналарини тасарруфидаги хўжаликлар сифатида вилоят ижроия комитети қарамоғига бериш. Ноҳиялар ва шаҳарлар уй-жой-коммунал хўжалиги министрлиги, Автомобиль транспорти министрлиги, Савдо министрлиги, Енгил саноат министрлиги, агросаноат ва бошқа министрликлар корхоналари ҳисобига ўз хўжаликларини кенгайтиришлари даркор. Маҳаллий хўжаликнинг кенгайиши маҳаллий бюджет даромадининг асосий улушини бериши керак.

— шунингдек, ушбу территорияда жойлашган, Иттифоқ ва жумҳурият тасарруфидаги корхоналар олаётган фойданинг бир қисмидан маҳаллий бюджетга мажбурий ажратмалар миқдори кўпайиши зарур, уларнинг даражасини 50 фоизга етказиш керак.

— маҳаллий Советлар бюджети даромадларини шакллантириш маҳаллий бюджетга маблағ қўшадиган корхоналар коллективларининг ҳуқуқлари ва вазифаларини аниқ белгилаш билан узоқ муддатли нормативлар асосида амалга оширилиши керак.

Бу принципларни қўллаш вилоят бюджети даромадини ҳар йили тартибга солишни бартараф этади, вилоятнинг бюджет ресурслари кўпайишидан манфаатдорлигини вужудга келтиради ва молиявий системани мустаҳкамлаш учун масъулиятини оширади.

3. Умуман вилоят ва унинг шаҳарлари ҳамда ноҳиялари бюджети даромадларига киритилади:

— тасарруфдаги хўжаликлар корхоналари ва ташкилотлари фойдасидан тўловлар;

— вилоят территориясида жойлашган барча корхоналар ва ташкилотлар бўйича ер, сув, меҳнат ресурслари учун тўловларнинг бутун йиғиндиси. Шу билан бирга курорт-туристик муассасалар учун табиий ресурслар ва умумкурорт инфраструктураси иншоотларидан фойдаланганн учун тўловлар тўлашни, бу республика бюджетига берилади, жорий қилиш назарда тутилади;

— аҳолидан олинадиган давлат солиқлари тўла ҳажмда;

— аҳолидан олинадиган барча маҳаллий солиқлар ва тушган пул, шунингдек кооператив корхоналари ва жамоат ташкилотларидан олинган солиқлар;

— Иттифоқ ва жумҳурият тасарруфидаги корхоналар фойдасидан олинган тўловларнинг бир қисми (ишлаб чиқариш фондлари учун тўлов, фойдадан солиқ олиш);

— қатъий қайд қилинган, иттифоқдош республикалар учун ягона оборотдан олинадиган солиқ қисми ва СССР Олий Совети томонидан узоқ муддат учун белгиланадиган вилоят территориясидан тушадиган солиқ умумий миқдоридан улуш;

— ип, шойи ва жун газламалари, трикотаж ва улардан тайёрланган буюмлар, қўйтери-пўстин ва мўйна буюмлари, тамаки, вино маҳсулотлари бўйича оборотдан олинадиган солиқнинг бир қисми. Пировард маҳсулотда реализация қилинадиган бу солиқнинг бир қисми тегишли хом ашё ва материаллари бўлган вилоят бюджетига меҳнат сарфиётига тенг миқдорда берилади:

— вилоятдаги ташкилотларнинг экспортдан олган даромадлари ва божхона даромадлари;

— 1982 йилги Давлат ички ютуқлар заёмини сотишдан тушган маблағнинг 50 фоизи;

— СССР ва иттифоқдош жумҳуриятлар қонунчилигига мувофиқ бошқа тушумлар ва тўловлар.

5. Корхоналар фойдаси ажратмалари ҳисобидан олинган даромадлар бюджетлар ўртасида қуйидаги принциплардан келиб чиқиб тақсимланади:

— аввало шаҳарлар ва ноҳияларнинг озиқ-овқат маҳсулотлари бўйича эҳтиёжи оқилона умумиттифоқ нормалари даражасида ва социал-маданий-маиший объектлар таъминотининг тегишли нормалари билан қондирилади;

— шаҳарлар ва ноҳиялар ижроия комитетлари ўз эҳтиёжларини қондирганларидан кейин бюджет даромадларининг бир қисми вилоят бюджетига берилади;

— шундай қилиб вилоят бюджетида жамланган ресурслар, шунингдек корхоналар олган фойдадан бевосита вилоят бюджетига тушаётган даромадлар вилоят аҳолиси турмуш даражасини оқилона нормага етказиш мақсадларида бутун вилоят территориясини социал ва маданий-маиший ривожлантириш учун фойдаланилади;

— ўз навбатида жумҳурият вилоятлардан берилган барча бу маблағларни, шунингдек корхоналар олган фойдадан жумҳурият бюджетига тушаётган даромадларни бутун жумҳурият аҳолисининг турмуш шароитини ўртача иттифоқ даражасига кўтаришга қаратилган жумҳурият программаларини амалга ошириш учун фойдаланади.

6. Ўз мақоми жиҳатидан у ёки бу министрлик ёки идора таркибига кирмовчи корхоналар ва аввало тармоқлараро давлат ишлаб чиқариш бирлашмалари ва уюшмалари, чет эл фирмалари билан бирга барпо этилганлари ҳисобга киради, уставни қайд қилган шаҳарлар ва ноҳиялар бюджетларига тўловлар берадилар, шунингдек тўловларнинг бир қисмини филиаллари ва бўлинмалари жойлашган жойлардаги ижроия комитетлар бюджетига берадилар.

Бошқа иттифоқчи жумҳуриятлар территориясида филиаллари таркибий бирлиги бўлган ва ўз турар-жойи бўйича бюджет билан марказлашган ҳисоб-китобни амалга ошираётган корхоналар (бирлашмалар) тўловларнинг тегишли қисмини филиаллари ва таркибий бирликлари бўлган жой бўйича бюджетга беришга мажбурдирлар.

7. Вилоят ижроия комитетининг ҳуқуқлари:

— тасарруфдаги хўжаликлар корхоналари учун фойдадан олинадиган солиқ миқдорини ва ишлаб чиқариш фондлари учун тўлов нормативларини, шунингдек барча, шу жумладан иттифоқ тасарруфидаги корхоналар учун, уларга зарур ҳолларда имтиёзлар бериш ва камайтириш ҳуқуқи билан, меҳнат ресурслари, ер ва сув учун тўловлар нормативини белгилаш;

— мустақил равишда мавжуд маҳаллий солиқлар ва пул йиғишларни бекор қилиш ва янгиларини жорий қилиш, уларни жорий этиш ва бекор қилиш тартибини белгилаш;

— умумиттифоқ методологик принциплар ва СССР қонунчилигидан келиб чиқиб, аҳолидан солиқлар олиш миқдорини (даромад солиғидан ташқари) ва кооператив ҳамда бошқа жамоат ташкилотлари даромади (фойдаси)дан олинадиган солиқ миқдорини, шунингдек кооперация тўғрисидаги Қонунга мувофиқ бу солиқлар бўйича имтиёзлар белгилаш;

— акциялар чиқариш йўли билан аҳоли ва корхоналарнинг пул маблағлари, жумҳурият ва маҳаллий заёмлар ва пул-буюм лотереялари ўтказиш, корхоналар ва фуқароларнинг кўнгилли бадаллари ва бошқа манбалар ҳисобига қўшимча молия ресурсларини жалб қилиш, бюджетдан ташқари

(Давоми 3-бетда).

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИНИ ҲУДУДИЙ ХЎЖАЛИК ҲИСОБИГА ЎТКАЗИШ ТАДБИРЛАРИ

(Боши иккинчи бетда).

фондлар (жумҳурият, шунингдек маҳаллий органлар ихтиёрида) яратиш. Атроф-муҳитни ифлослантиргани ва хом ашёдан нокомплекс фойдалангани учун ундирилган пул ҳам шу фондларга тушади.

8. Вилоят ижроия комитети ўз бюджети ҳисобидан қурилиш ва тасарруфдаги хўжаликлар ҳамда жумҳурият ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган инфраструктурани, шаҳар транспортини, жумҳурият ва маҳаллий автомобиль йўлларини, уй-жойларни, мактабгача ёшдаги болалар муассасаларини, мактаблар, касалхоналар, шифохоналар ва бошқа социал-маданий ҳамда маиший хизмат кўрсатувчи объектлар тармоғини кенгайтиришга марказлашган капитал маблағлар сарфлашни амалга оширади.

Вилоят ижроия комитети, шаҳар ва ноҳия ижроия комитетлари ўз бюджетлари ҳисобидан:

— шаҳарлар ва ишчилар посёлкаларини ободонлаштиришни, уй-жой фондини, соғлиқни сақлаш, фан, маориф ва маданият муассасаларини сақлаш ва ремонт қилиш, социал таъминот, жумҳурият программалари доирасида табиатни муҳофаза қилиш тадбирларини (бунда ҳисоб бир йилга бир киши ҳисобидан келиб чиқади) амалга оширадилар;

— вилоятда истеъмол қилинаётган гўшт ва сут маҳсулотлари, қанд-шакар, мева-сабзавот консервалари нархларидаги тафовутнинг ўрнини тўлдирадилар, шунингдек чакана нархларни камайтиришнинг, улгуржи нархларнинг чакана нархлардан ошиқлигининг ҳамда енгил саноат учун хом ашё нархларидаги фарқнинг ўрнини қоплайдилар;

— вилоят ва маҳаллий ҳокимият органлари ҳамда бошқармаларини сақлаш учун ҳаражат қиладилар;

— резерв фонди ташкил этадилар.

9. Вилоят территориясида базавий ва мудофаа тармоқларини, темир йўл, ҳаво ва трубопровод транспорти умумиттифоқ системасини, информатика ва алоқани, геология-қидирув ишларини, иттифоқ аҳамиятига эга бўлган автомобиль йўлларини ривожлантиришга, давлат социал-иқтисодий, илмий-техникавий ва экология программаларини бажаришга, умумиттифоқ эҳтиёжлари учун фойдаланиладиган маҳсулотлар нархидаги тафовутни қоплашга ҳаражатлар иттифоқ бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

10. Вилоятнинг ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш шароитларида ишлаб топилган маблағлар чегарасида ҳуқуқ берилади;

— соғлиқни сақлаш, маориф, маданият ва спорт учун ҳаражатларни (марказлашган-белгиланган нормаларга қўшимча) кўпайтириш;

— ҳокимият ва областни бошқариш органларини сақлаш учун ҳаражатларни белгилаш.

11. Вилоят даромадлари ва ҳаражатларининг вилоят, ноҳиялар ва шаҳарлар бюджетлари ўртасидаги ҳажми вилоят ижроия комитети томонидан территориал тузилмаларнинг молиявий базасини энг кўп даражада мустаҳкамлаш ва ССР Иттифоқи ҳамда иттифоқдош жумҳуриятнинг маҳаллий ўзини ўзи бошқариш ва маҳаллий хўжалик юритиш тўғрисидаги қонунчиликларига амал қилиш зарурлиги ҳисобга олиниб белгиланади.

12. Вилоят, шаҳар ва ноҳия иқтисодий ва социал ривожлантириш плани таркибида ресурсларни территорияда жойлашган барча корхоналар бўйича фойдаланишга йўналтиришни ўз ичига олган йиғма молиявий балансни ишлаб чиқадилар.

13. Территориал кредит планлаштирилишини такомиллаштириш ҳам вилоятнинг ўзини ўзи бошқариш ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш тартибидаги фаолиятининг зарур шарти бўлади.

14. Вилоят нарх белгиланишида бутун территориясида ягона давлат нархи сиёсатини ўтказади, нарх механизмининг нарх белгилаш бўйича ишига раҳбарлик қилади, нарх белгилаш масалаларида халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ваколатларини белгилайди, ечимларнинг демократлашишига кўмаклашади.

15. Вилоят бюджетининг барқарорлигини таъминлаш учун, вилоят бюджети ҳаражатларининг кўпайишига ёки даромадларнинг камайишига олиб келувчи СССРнинг қонуний актлари ва СССР ҳамда Ўзбекистон ССР Министрлар Советларининг қарорлари чиқса маблағлар иттифоқ ва жумҳурият бюджетларидан қопланади.

IV. ВИЛОЯТНИ СОЦИАЛ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНТИРИШ ПЛАНЛАРИ

Вилоят территориясининг ўзини ўзи бошқаришга ва ўзини ўзи маблағ билан таъминлашга ўтиши, моддий-молиявий базасининг кенгайиши социал-иқтисодий планлаштириш, илмий-техникавий тараққиёт, капитал қурилиши ва моддий-техника таъминоти, табиатни муҳофаза қилиш ва ташқи иқтисодий фаолиятни бошқаришнинг бутун тартибида катта ўзгаришлар бўлишни назарда тутади.

Бу ўзгаришлар маҳаллий ижроия комитетларнинг комплекс иқтисодий ва социал ривожлантиришдаги, ҳар бир регионнинг ва умуман мамлакат манфаатларининг уйғунлаштиришдаги ролини кучайтиришга йўналтирилиши керак.

ПЛАНЛАШТИРИШ

1. Социал-иқтисодий ривожлантириш планларини ишлаб чиқиш турли тасарруфдаги ва ихтисосдаги корхоналар жойлашган ноҳия ва шаҳар даражасидан бошланади.

Бундай планларнинг мақсади ноҳия ва шаҳар аҳолисини оқилона нормалар бўйича озиқ-овқат, моллар, уй-жойлар, хизматлар ва маълумотлар билан таъминлашдир. Шунинг учун ҳам ноҳиялар ва шаҳарларни социал-иқтисодий ривожлантириш планларини ишлаб чиқиш чуқур демократик таҳлилдан, аҳоли таркибини ва унинг бандлигини, оилалар тузилишини, даромад-ҳаражатлари хусусиятини, ҳар бир кишининг таъминланиши даражасини, шаҳар ва қишлоқлар аҳолисининг соғ-носоғлигини, умумий таълим ва маданий даражасини аниқлашдан бошланади. Аҳоли сонини оқилона нормаларга кўпайтириб моллар ва хизматларнинг зарур ўлчамлари белгиланади.

Ноҳиялар, шаҳарларни социал-иқтисодий ривожлантириш планларини (СИР) ишлаб чиқишнинг иккинчи босқичида маҳсулот ишлаб чиқариш муаммосини аҳолининг оқилона эҳтиёжлари даражасига етказиш ҳал қилинади. Иш ер ва сув ресурслари прогнозидан, деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришдан, қайта ишлаш саноати тармоқларини ривожлантиришдан бошланади. Жойларда аҳоли учун зарур бўлган молларни энг кўп миқдорда ишлаб чиқарилишини таъминлаш ва хизматларни кўпайтириш учун ҳар бир корхона барча ўз ходимлари ва уларнинг оилаларини боқади, кийинтиради, уй-жой, хизматлар билан таъминлайди, деган принцип асосида ишловчи турли тасарруфдаги корхоналарнинг қувватлари фойдаланилади.

Ишлаб чиқариш ва истеъмол плани, маҳсулотни келтириш ва юбориш плани, шаҳарлар ва ноҳияларни социал ривожлантириш планлари вилоят даражасида таҳлил қилинади, бунда вилоят ичида маҳсулотни районлараро етказиб бериш ҳамда келтириш ва вилоят ташқарисига чиқариш ҳажмлари белгиланади. Вилоят планларида барча манбалар бўйича капитал қурилиш миқёслари белгиланади, моддий-техника таъминоти муаммолари ҳал қилинади, иттифоқ ва жумҳурият даражасида прогнозларни ташкил этиш масалалари кўрилади. Вилоят планларининг кўрсаткичлари республика даражасида марказ топшириғи билан таққосланади ва вилоят билан келишиш бўйича тегишли тузатишлар киритилади.

2. Маҳаллий Советлар актив социал сиёсатни олиб боради, меҳнатга ҳақ тўлашдан меҳнат унумдорлигини ўстиришга, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ва меҳнат интизомини мустаҳкамлашга таъсир этишнинг муҳим воситаси сифатида изчил фойдаланади.

Маҳаллий Советлар кадрларнинг касб-малака тайёргарлигини ҳисобга олиб, меҳнатга лаёқатли аҳолининг самарали бандлигини таъминлаш бўйича меҳнат ресурсларини оқилона тақсимлаш ва қайта тақсимлаш бўйича чораларни ишлаб чиқадилар ва амалга оширади, бошқарувнинг тармоқ органлари билан ҳамкорликда бўшатилаётган ходимларни замонавий қайта тайёрлаш ва ишга жойлаштиришни ташкил этади, шунингдек меҳнат шароитларини яхшилаш, ишлаб чиқариш маҳоратини ва касб касалликларини камайтириш юзасидан чораларни амалга оширадилар.

Халқ депутатлари маҳаллий Советларига корхоналар томонидан ташқаридан жалб қилинадиган ходимлар сони кўпайтирилганлиги учун улардан маҳаллий бюджетларга солиқ олиш, социал инфраструктурани ривожлантириш учун ҳар бир ходим учун бадал олиш ҳуқуқи берилади.

Меҳнат ресурслари ортиқча бўлган районларда аҳолининг бандлигини ошириш мақсадида солиқ ва бошқа имтиёзлардан янги ишчи ўринлари яратишни рағбатлантириш учун фойдаланиши керак.

Регионал органлар меҳнатни ташкил этишнинг янги шакллари — ижара, бригада ва оилавий пудратнинг вужудга келиши ва ёйилишига, кооперативлар, якка тартибдаги хўжаликларнинг ривожланишига ҳар томонлама кўмаклашадилар.

3. Маҳаллий Советларнинг территорияларни комплекс ривожланишини таъминлашга катта таъсир кўрсатиши ва уларнинг Иттифоқ тасарруфидаги корхоналар фаолияти натижаларидан манфаатдорлигини ошириш мақсадларида шу назарда тутиладики, корхоналарни социал ривожлантириш бўйича, айниқса халқ истеъмоли моллари ҳамда аҳолига пулли хизмат кўрсатиш бўйича планларнинг асос қилиб олинган маълумотлари улар СССР Министрликлари ва идоралари томонидан иттифоқдош жумҳуриятлар министрлар Советлари ва вилоят ижроия комитетлари билан келишилгандан кейин ўз корхоналарига етказилади.

Вилоят ва шаҳарлар ўз территориясида жойлашган корхоналар билан бу корхоналарга белгиланган давлат буюртмасидан ташқари иттифоқ тасарруфидаги халқ истеъмоли моллари, ишлаб чиқариш-техникавий мақсадларга мўлжалланган маҳсулотлар етказиб бериш ва ишларни (хизматларни) бажариш бўйича шартномалар тузишда устун ҳуқуққа эгалар. Бу корхоналарнинг давлат буюртмаси бўйича ишлаб чиқараётган маҳсулотининг бир қисмидан вилоят эҳтиёжлари учун фойдаланиш тўғрисидаги масала давлат плани тузилаётганда ҳал қилинади.

4. Регионларнинг ўзини ўзи бошқариш ва ўзини ўзи маблағ билан таъминлашга ўтиши бошқарувнинг статистика-ахборот базасини аниқлашни, маҳсулотни ишлаб чиқариш, тақсимлаш ва истеъмол қилиш, социал база, шунингдек регионлараро маҳсулотлар етказиб бериш соҳасида территориал қиёслаш усулларини такомиллаштиришни талаб этади.

КАПИТАЛ ҚУРИЛИШ

1. Тасарруфидаги хўжаликнинг ишлаб чиқариш объектларини, уй-жойлар, иттифоқ тасарруфидаги корхоналарни қуришда барпо этиладиган объектларни ҳам қўшиб ишлаб чиқариш ва социал инфраструктура объектлари қурилиши, шунингдек тасарруфдаги қурилиш ташкилотлари бўйича пудрат ишлари программасини шакллантиришнинг барча масалалари маҳаллий Советлар ваколатларига киради.

Вилоят ижроия комитети вилоят бюджетларидан маблағ билан таъминланадиган капитал маблағлар ҳажмлари ва улардан фойдаланиш йўналишларини мустақил белгилайди, қурилишнинг смета қиймати, лойиҳаларнинг босқичлиги, бошқа қурилиш нормалари, қоидаларидан қатъи назар объектларни қуриш ҳақида, тасарруфидаги хўжаликлар бўйича капитал қурилишига тайёргарлик ва уни амалга оширишнинг бошқа масалалари юзасидан қарорлар қабул қилади.

СССР бинокорлик министрликлари ташкилотларининг қурилиш программасини шакллантиришда шуни назарда тутиш мақсадга мувофиқки, кўрсатилган ташкилотларнинг ўзлари мустақил белгилайдиган ишлар ҳажмида давлат буюртмаси жойлаштирилгандан кейин маҳаллий органлар билан шартномалар асосида социал хизмат кўрсатувчи объектлар биринчи навбат тартибида киритилади.

2. Давлат марказлашган капитал маблағлари ҳисобига иттифоқ тасарруфидаги мавжуд корхоналарни кенгайтириш ва янгиларини жойлаштириш вилоят ва бошқарувнинг тегишли органлари ўзаро мажбуриятлар билан келишган қарорлар асосида амалга оширилади.

Маҳаллий идорадан ташқари комиссияларнинг янги қурилиш ва ишлаб чиқариш мақсадларига мўлжалланган объектларни реконструкция қилиш учун лойиҳа-смета ҳужжатларини экспертизасини ўтказиш, қабул қилинаётган техникавий қарорларнинг энг мақбул эканлигини аниқлаш, табиий ресурслардан комплекс фойдаланишни баҳолаш, иншоотнинг ва корхоналардан фойдаланишнинг атроф-муҳитга салбий таъсирини бартараф этиш бўйича ҳуқуқларини кенгайтириш назарда тутилади.

МОДДИЙ-ТЕХНИКА ТАЪМИНОТИ

1. Вилоятнинг ўзини ўзи маблағ билан таъминлашга ўтишида шундан келиб чиқиш керакки, улгуржи ва фирма савдоси, молларни ярмаркалар ва «ким ошди» савдосида сотиш, корхоналарнинг бевосита алоқалари таъминотнинг асосий шакллари бўлади, уларни ҳар томонлама ривожлантириш ягона умумиттифоқ социалистик бозорнинг шаклланишига ёрдам бериши керак. Вилоят ижроия комитетлари моддий-техника таъминотининг прогрессив шаклларини ривожлантиришга фаол кўмаклашишга даъват этилганлар.

2. Хўжалик ҳисоби асосида ишлаётган территориал таъминот органлари вилоят территориясида жойлашган корхоналар ва ташкилотларни моддий-техникавий таъминлаш тартибининг асосий бўғини ҳисобланади.

Территориал таъминот органлари лимитларсиз (фондларсиз) улгуржи савдо йўли билан регион истеъмолчиларини таъминлашни уюштиради, шунингдек маҳсулот етказиб берувчилар билан ва маҳсулотни сотиш юзасидан хўжалик алоқаларини шакллантириш бўйича хизмат кўрсатади, бунга тайёрловчилар томонидан истеъмолчиларнинг бевосита лимитсиз буюртмалари бўйича етказиб берадиган маҳсулоти ҳам киради.

Маҳсулотлар ва молларни вилоятлараро айрибошлаш территориал таъминот органлари ва корхоналар томонидан тўғридан тўғри ўзаро манфаатли алоқалар ва улар ўртасидаги узоқ муддатли келишув асосида ташкил этилади.

Вилоят ижроия комитети ўз территориясида жойлашган барча корхоналар ва ташкилотларнинг маҳаллий бинокорлик материаллари ва бошқа маҳсулотларга нисбатан эҳтиёжини қондириш учун масъулдирлар, бундай материалларнинг тақсимлаш балансларини ва планлари вилоят бошқарув органлари томонидан ишлаб чиқилади.

АТРОФ-МУҲИТ МУҲОФАЗАСИ ВА ТАБИАТДАН ФОЙДАЛАНИШ

1. Совет кишиларининг ҳозирги ва келажак авлодлари манфаатлари учун экологик аҳволнинг соғломлаштиришга ғоят катта эътибор бериб, атроф-муҳит муҳофазаси ва табиатдан фойдаланиш масалаларида территориал бошқарувнинг устунлигини белгилаш мақсадга мувофиқдир.

Ўзбекистон ССР табиат муҳофазаси қонунчилиги томонидан вилоятга берилган ваколатлардан келиб чиқиб, у ўз территориясида табиий ресурсларнинг ягона давлат фондига эгалик қилишга ҳақлидир. Шунга мувофиқ вилоят Ўзбекистон ССР Давлат табиатни муҳофаза қилиш комитети билан келишилган ҳолда табиатдан фойдаланишнинг энг сўнгги лимитлари ва нормативларини, табиий ресурслардан самарали ва комплекс фойдаланиш кўрсаткичларини тасдиқлайди ҳамда уларни ишлаш учун рухсат беради.

Маҳаллий ҳокимият органлари ва бошқармалари:

— бирлашмалар, корхоналар ҳам ташкилотларнинг қайси идорага бўйсунишларидан қатъи назар, атроф-муҳит муҳофазаси ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш бўйича фаолиятларини мувофиқлаштирадилар;

— табиий ресурслардан комплекс фойдаланиш ва табиатни муҳофаза қилиш тадбирларини биргаликда ўтказиш мақсадларида министрликлар, идоралар ҳамда корхоналарнинг маблағларини кўнгилли кооперативлаштиришни уюштиради, экологик соф ва чиқиндисиз технологияларни жорий қилишга, табиатни муҳофаза қилиш объектларининг ўз вақтида ва сифатли қурилишига ҳамда ишончли фойдаланишига ҳаракат қилади;

— корхоналар томонидан табиатдан фойдаланиш ва атроф-муҳит муҳофазаси масалалари бўйича қонунчилик талабларига риоя этилиши устидан назоратни амалга оширадилар, табиий ресурслардан фойдаланиш бўйича белгиланган тартибни мунтасил бузувчи ва хавфли экологик аҳволни вужудга келтирувчи корхоналар фаолиятини тақиқлаб қўядилар.

Халқ депутатлари маҳаллий Советлари табиий ресурслар ихтиёрига берилган ўз ваколатларини амалга ошира бориб, шаҳар ва қишлоқ хўжалик ерларидан, сув ресурслари, маҳаллий бинокорлик материаллари конларидан, рекрацион объектлардан самарали фойдаланиш бўйича иш олиб боради.

2. Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш бўйича умумиттифоқ ва жумҳурият программалари, шунингдек халқаро программаларда қатнашиш иттифоқ бюджети, худди шундай жумҳурият бюджети ҳисобидан амалга оширилади. Бу соҳада жумҳурият ва регионал программаларни ишлаб чиқиш ҳамда амалга ошириш тегишли бюджетлар ҳисобидан, шунингдек корхоналар қурилиши лойиҳаларида назарда тутилган маблағлардан таъминланади.

Қазилма бойликларни исроф қилишга ва атроф-муҳитни ифлослантиришга корхоналардан олинган тўловлар ҳам шу мақсадларга сарфланади.

Маҳаллий Советларнинг атроф-муҳитни муҳофаза қилишдаги ҳуқуқлари жиддий кенгайганлиги муносабати билан тегишли ташкилотлар ва муассасаларни халқ депутатлари Советлари ихтиёрига берилишини назарда тутиб, СССР Давлат табиатни муҳофаза қилиш комитети ва бошқарувнинг бошқа табиатни муҳофаза қилиш органлари вазифалари ва тузилиши ҳақидаги масалани кўриб чиқиш мақсадга мувофиқдир.

V. ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ МАСАЛАЛАР

1. Таклиф қилинаётган принциплар Тошкент вилоятида территориал бошқарувнинг янги тартиби элементларини ишлаб чиқиш ва тажрибада синаш ҳамда яхшилаб ўрганиш учун методик материал ҳисобланади.

2. Принципларни қонуний расмийлаштириш жумҳурият ва иттифоқ даражасида вилоятни хўжалик ҳисобига ўтказиш қонунлари ва программалари қабул қилинишига боғлиқ.

3. Барча ҳолларда хўжалик ҳисобининг тақдири ноҳиялар, шаҳарлар ва вилоятларнинг социал муаммоларини ҳал қилиш, социал-иқтисодий ривожлантириш планларининг энг мақбул бўлиши билан боғлиқ. Ишлаб чиқариш воситаларидан самарали фойдаланиш, ресурсларни тежаган ҳолда сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш социал мақсадларга эришишини таъминлайди. Шунинг учун ҳам хўжалик ҳисобининг муваффақияти аввало жойларда марказ планларини ҳисобга олиб хўжаликни юритиш даражасига боғлиқдир.

VI ВИЛОЯТДА ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ ИНФОРМАТИЗАЦИЯЛАШ

Регионал хўжалик ҳисоби шароитларида вилоятни бошқариш самарали тартибининг бош шартларидан бири ҳужжатлар оборотини энг мақбул иқлиш ва бошқарув ахборотини йиғиш, қайта ишлаш, сақлаш ва бериш системасини такомиллаштириш мақсадида планлаштириш ва бошқаришнинг истиқболли ахборот бериш технологияларини яратиш ва улардан кенг фойдаланиш, шунингдек компьютер асосида идоралар ва ташкилотларнинг ахборот мақомини ҳамда ижодий ишлаш нормасини тартибга солинишини ҳуқуқий бошқариш ва белгилашдир.

* * *

Тадбирлар Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги **В. Қ. Қобулов** ва Тошкент вилоят ижроия комитетининг раиси **А. А. Йўлдошев**лар раҳбарлигидаги ижодий коллектив томонидан ишлаб чиқилган. Вилоят ижроия комитети бош планлаштириш-иқтисодий бошқармаси бошлиғининг ўринбосари **А. И. Сотиболдиев** бош планлаштириш-иқтисодий бошқармаси план комиссияси раисининг биринчи ўринбосари **Д. И. Шоисмоилов**, бош планлаштириш-иқтисодий бошқармаси кичик иқтиосдий таҳлил бўлимининг бошлиғи **Б. А. Қаюмов**, Ўзбекистон «Кибернетика» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг лаборатория мудири **Р. Убайдуллаев**, Ўзбекистон «Кибернетика» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаиснинг етакчи илмий ходими **У. Қудратов**лар ижодий коллектив аъзолари.

* * *

Бугун эълон қилинаётган материалларда Тошкент вилоятини ҳудудий хўжалик ҳисобига ўтказишнинг асосий қоидаларигина баён қилинган. Тадбирлар устида иш давом этади. Таклифлар ва қўшимчаларни қуйидаги адреслар бўйича юборишингизни илтимос қиламиз: Тошкент шаҳри, Хоразм кўчаси 51-уй, 104, 107-хоналар ёки «Тошкент ҳақиқати», «Ташкентская правда» газеталари редакцияларининг саноат бўлимлари.

СИРДАРЁНИНГ СУВИНИ КИМЛАР БУЛҒАТМОҚДА?

Ўзбекистон телевидениеси ва радиоси, вилоят халқ назорати қўмитаси ҳамда «Тошкент ҳақиқати»нинг қўшма рейди

СИРДАРЁ вилоятимиз худудидан ўтадиган улкан сув ҳавзаси. Яна ҳам тўлиқроқ қилиб айтганда Сирдарё вилоятимиз эмас, балки Ўрта Осиё ва Қозоғистон худудидаги энг катта икки дарёнинг бири. У Тянь-Шань этакларидан тортиб Оролгача бўлган бир неча минг чақирим ўзанда оқади. Ҳа, у юзлаб шаҳар ва қишлоқларни сув билан таъминлайди, бир неча миллионлаб гектар ерга ҳаёт бахш этади. Бу демак, Сирдарё сувининг тозалиги учун кураш Ўрта Осиё ва Қозоғистон экологияси учун кураш демакдир. Хўш, ҳозир қадим-қадимдан эртакларга кириб борган, неча асрлар куй ва қўшиққа солинган Сирдарё суви ўшандай покизами, зилолми?

Маълумки Бекобод шаҳри биқинидан ана шу дарё оқиб ўтади. Шаҳар аҳолиси учун ичимлик суви, шунингдек корхоналар, турли ташкилотлар ўз истеъмоли учун сувни ана шу дарёдан олади. Лекин, минг афсуски саноат корхоналари бу сувни турли зарарли моддалар, чиқитлар билан булғамоқда. Кўп йиллардан бери дарё сувини тоза сақлашга эътибор берилмаяпти. Бугунги рейдимизнинг мавзуи шу масалаларга қаратилган. Бирйўла Бекобод шаҳар ҳавоси мавзуига ҳам тўхталиб ўтамиз.

АЛБАТТА, Бекобод шаҳрида экологияни яхшилашга, Сирдарё сувини, шаҳар ҳавосини тозалаш масалалари мутлақо эътибордан четда қолмоқда дейиш ноўрин. Бирмунча ишлар қилинмоқда. Лекин бу ҳаётий муҳим масалага талаб даражасида ёндашилмаяпти. Қилинаётган ишлар, имкониятга нисбатан ниҳоятда кам. Корхоналар лойиҳалаштирилганда тозалаш иншоотлари лойиҳалаштирилмайди, кўпинча муддати кейинроққа сурилади ёки шу баҳона қолдириб юборилади. Натижада сув, ҳаво борган сари булғаниб бормоқда. Шаҳардаги Ўзбекистон металлургия, ғишт, норуда материаллари заводлари, темир-бетон буюмлари ва қурилиш материаллари комбинати, темирйўл ва автомобиль транспорти ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Узбекметаллургстрой» тресты ва бошқа корхоналар сувни ва ҳавони энг кўп ифлослантираяпти. Шаҳар корхоналарида 679 та зарарли моддалар чиқарувчи манбалар бўлиб, уларнинг анча қисми тозалаш ускуналари билан жиҳозланмаган. Натижада ҳар йили минглаб тонна зарарли моддалар ҳавога чиқариб юборилмоқда. Шунингдек, йилига ишлаб чиқариш истеъмолидан чиққан, яхши тозаланмаган 11 миллион куб метр сув Сирдарёга тушириб юборилаяпти.

Бекободда дастлаб цемент комбинатида бўлдик. Мазкур корхонада экологияни яхшилаш йўлида бирмунча уринишлар бўлаётганини тан олиш керак. Ўтган йил охирида ишлаб чиқаришда фойдаланилган сувни тозалаб яна кўп марта қайта ишлатиш иншооти ишга туширилди. Илгари бу сувлар ҳавзаларга чиқариб юборилар, цемент чиқиндилари у жойларда катта чўкмаларни ҳосил қилар эди. Энди эса кўп жараёнли ҳовузларда тиндирилади, тозаланади ва яна ишлаб чиқаришга юборилади. Ҳар йили Сирдарёдан уч миллион куб метрдан кўп олинадиган сув олинмайдиган бўлди. Лекин комбинат цехларидаги 18 та газдан тозалаш ускуналарининг 5 таси ишламаётгани аниқланди.

Вилоятимиздаги сув ва ҳавони энг кўп ифлослантираётган корхоналардан бири Ўзбекистон металлургия заводидир. Мутахассисларнинг фикрича бу борада завод «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмасидан кейин туради. Бекобод шаҳрига яқинлашишингиз билан кўзингиз бурқситиб тутун чиқараётган улкан қувурларга тушади. Завод ҳар йили ҳавога 14299 тонна заҳарли ва зарарли моддаларни пуркайди. Унинг таркибида руҳ, сульфат ангидрид, олтингугурт кислотаси, фторли қўшилма ва бошқалар бор. Демак, ҳар куни қувурлардан кўтарилган бир неча ўн тонна чанг, кимёвий моддалар сувларга, боғларга, чор-атрофга бориб ўтиради. Одамлар ундан нафас олишади.

Текширув ўтказилган кун газсимон чиқитларни ушлаб қоладиган 31 ускунадан 8 таси ишламаётганлиги маълум бўлди. Ишлаётганларининг ҳам тутуннинг бор-йўғи 32 фоизинигина фильтрлай олиши эса уларнинг қувватлари ниҳоятда пастлигини кўрсатиб турибди.

Заводда электр билан эритиш цехи мўрковларидан энг кўп зарарли моддалар ҳавога чиқиб кетяпти-ку, у корхона ишчи-хизматчилари, шу атрофда яшовчилар соғлиғи учун хавфлидир. Бир чақирим атрофда ҳаводаги зарарли моддалар нормага нисбатан 2,5 километр айланади, яъни яқин турар-жой даҳасида 4 мартага кўплиги фикримизни исбот этиб турибди. Жумҳурият ҳукуматининг қарорига кўра бу цех чиқит газларни тамоман ушлаб қолувчи ускуналар билан таъминланган ҳолда 1986—1988 йиллар давомида қайта жиҳозланиши керак эди.

Шу кунгача бу муҳим иш бажарилмади ва натижада кунига ўнлаб тонна зарарли моддалар ҳавога чиқариб юборилмоқда. Корхона бунинг устига ҳар йили тўла тозаланмаган 8 миллион 900 минг тонна сувни дарёга оқизмоқда.

Шу ерда изоҳ беришга тўғри келади. Кейинги йилларда партия ва ҳукуматимиз экология масалаларига жуда катта эътибор бермоқда. Қўшимча маблағлар ажратилмоқда. Металлургия заводи ҳузурида ҳам атроф-муҳитни муҳофаза қилиш бўлими ташкил этилди. Ана шу бўлим бошлиғи Зафар Рустамовга саволлар берамиз.

— Завод ишлаб чиқаришидан Сирдарёга туширилаётган сув яхши тозаланиб кейин оқизилаяпти, турли зарарли моддалар нормадан ошмаяпти, — дейди у, — ишларимиз юришиб кетган.

Биз рейдда бир неча кундан бери юрганимизни, Сирдарёга оқизилаётган сувларда органик моддалар, кимёвий чўкиндилар нормадан анча кўплигини айтдик. Лекин у фикрларимизни инкор эта бошлади. Шунда рейд бригадаси билан яна бир бор мартен ва прокат цехларидан чиқарилиб Сирдарёга оқизилаётган жойга бордик.

Мунозарага шаҳар санитария-эпидемиология станцияси санитария ва гигиена бўлимининг мудири Беркин Бойтўраев қўшилади.

— Заводдан чиқаётган сувлар Сирдарё сувини ифлослантираётгани аниқ, — дейди у, — бунга далиллар жуда кўп. Айрим пайтларда турли зарарли моддалар 2—8 баробар, нефть маҳсулотлари эса 25—30 баробарга кўп бўлганлиги қайд этилган. Лаборатория анализлари бунга далил-исбот. Айрим раҳбар ўртоқларнинг масъулиятсизлиги туфайли шу йил ёзида 150 килограмм мазут бирйўла Далварзин каналига ҳам оқизиб юборилди. Бу корхона табиатга зарар етказаётгани учун бир неча марта жарима тўлашга мажбур бўлди.

Бизни ажаблантирган нарса шу бўлдики, табиатни муҳофаза қилишга сафарбар этилган киши бу борадаги камчиликларни рўйрост айтиш ўрнига уларни бекитишга, ҳаспўшлашга уринаяпти. Ахир синиқ қўл енг ичида қабилида бекита-бекита табиат тарозисини бузиб юбордик-ку. Наҳотки яна ўша эски «касал»дан воз кеча олмасак?!

Шуни таъкидлаш керакки, ўн-ўн беш йиллар муқаддам завод ишлаб чиқаришидан чиққан сувни тозалаб цех ва бўлинмаларга қайта узатиш ҳақида тадбирлар тузилган эди. Бу иш чўзиб юборилди. Ниҳоят 1988 йил бундай иншоотни бунёд этишга киришилди. У режа бўйича 1990 йилнинг учинчи кварталида фойдаланишга топширилиши лозим. Лекин мазкур қурилиш ишлари суст бормоқда. 1988 йил 300 минг сўмлик ўрнига 171 минг сўмлик, бу йилнинг тўққиз ойида 1 миллион 499 минг сўмлик ўрнига 1 миллион 152 минг сўмлик иш бажарилди, холос.

Шаҳардаги норуда материаллари заводида ҳам ишлаб чиқаришда фойдаланилган сувни қайта тозалаб фойдаланиш иншооти қурилаяпти. Лекин бу объект қурилиши ҳам ниҳоясига етмаган. Корхона йилига 1 миллион 400 минг кубометр сувни Сирдарёдан тортиб олмоқда. Бу олинган сув ишлаб чиқаришда ишлатилгач корхона яқинидаги пастликка оқизиб юборилади. Норуда материаллари заводидан чиқарилган сувлар 3,5 гектар ерни ботқоқ ерга айлантирган.

Биз Оролга дарё суви яхши етиб бормаётгани ҳақида неча йиллардан бери гапирамиз, бонг урамиз. Норуда материаллари заводи каби корхоналар йилига миллион кублаб сувни дарёдан олиб атрофга оқизиб ётибди. Ахир бу табиатни оёқости қилишнинг ўзгинаси-ку!

Темир-бетон буюмлари заводида ҳам табиат муҳофазаси ҳақида қайғурилмаяпти. Ҳар йили 59 минг кубометр яхши тозаланмаган сув Киров номли каналга тушириб юборилмоқда. Бу сувда чўкиндилар рухсат берилган нормага нисбатан 23 баробарга, нефть маҳсулотлари 36 мартага кўпдир.

Тўғри, корхонада ишлаб чиқаришда фойдаланилган сувни тозалайдиган «қўлбола» иншоот қурилган. Унда сув сомон ва шағалдан ўтказилиб тозаланади. Иншоот шундоққина каналнинг қирғоғига қурилган. Бу эса қонун-қоидани ниҳоятда қўпол равишда бузишдир. Тозалаш иншооти сув ҳавзасидан камида юз метр нарида жойлашган бўлиши шарт.

Шаҳарнинг темирйўл ва автотранспорт ишлаб чиқариш бирлашмаси, ғишт заводлари бошқармаси, автобус-таксомотор парки, «Металлист» заводи жойлашган жанубий қисмида ҳам аҳвол ташвишланарлидир. Бу корхоналар Киров номли каналнинг ифлосанишига кўпроқ «ҳисса» қўшмоқдалар.

Мавжуд тозалаш иншооти санитария жиҳатдан ҳам, техник нормаси жиҳатидан ҳам мутлақо талабга жавоб бермайди. У сув ҳавзаси, шунингдек турар-жой массиви билан ёнма-ён жойлашган. Доимо бу ердан ёқимсиз ҳид тарқаб туради.

Ўзбекистон гидрометеорология бошқармасидан маълумотлар олдик. Ҳужжатларда таъкидланишича, Сирдарёнинг Бекобод шаҳрига кириш ва чиқиб кетиш жойларидан олинган сувлар бир-биридан кескин фарқ қилади. Азот, мис, руҳ, фенол, нефть маҳсулотлари, хром, фтор, мишяк каби моддалар кўпайиб кетган. Шаҳар ҳавоси текширилганда маълум бўлдики, чанг, сульфидли газлар, азот бирикмалари, фторли водород миқдори нормага нисбатан 10 ва ундан кўп мартагача кўпайган.

Экологияга етарли эътибор бермаслик, шаҳар аҳолиси соғлиғига ёмон таъсир кўрсатмоқда. Шаҳар марказий шифохонасида тўпланган маълумотлар бўйича, аҳоли ўртасида нафас олиш органлари касалликлари 1988 йилда 1985 йилга нисбатан 2,2 мартага, ичак касалликлари эса 2 мартага кўпайган.

Хўш, нега Бекободда бундай аҳвол юз берди?

Атроф муҳитни муҳофаза қилишга панжа орасидан қараш, масъулиятсизлик ана шундай хунук оқибатларга олиб келмоқда. Кўпгина жойларда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш номигагина, қўл учида қилинаяпти. Тузилган тадбирлар қоғозда қолиб кетмоқда. Айниқса чиқит сувларни тозалаш иншоотлари қурилиши суст олиб борилиб, ишга тушириш муддатлари чўзиб юборилмоқда.

Шаҳар партия ва совет органлари бу масалага ниҳоятда масъулият билан ёндашишлари, рўй бераётган камчиликларни бартараф этишнинг аниқ, самарали чораларини кўришлари кечиктириб бўлмайдиган энг долзарб вазифалардандир.

Н. НАЖМИДДИНОВ,
Ўзбекистон телевидениеси муҳаррири.

И. ФАТТОХОВ,
Ўзбекистон радиоси муҳаррири.

А. ТУРҒУНОВ,
вилоят халқ назорати қўмитасининг инспектори.

Б. ПУЛАТОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

• Абдураҳмон Жомий таваллудининг 575 йиллиги •

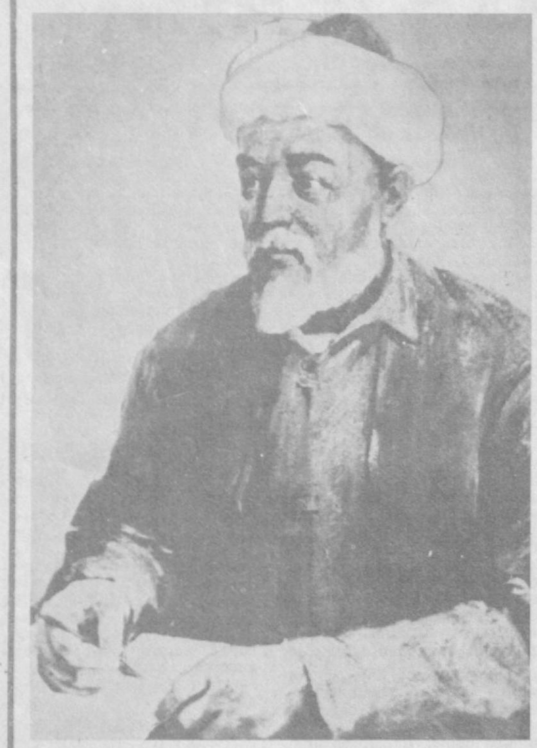

АБДУРАҲМОН ЖОМИЙ

ҒАЗАЛ ДАФТАРИДАН

Кўзима чангал солар, то кўрмайин кетсин ҳабиб,
Бормикан мендек бирор-бир ҳиққамушт, эй вой рақиб!
Гар қўлинг босса бу хаста томирнга, шам кабн
Шўладек кўргай қўлини тунги тафтимдан табиб.
Маҳрум этса ким сани ишқинг хирад одобидан,
Қилмагай одобли гар дарс берса ҳам минг бир адиб.
Жумада масжидга киргин, то ўқиттирсин имом,
Ҳусн шоҳин хутбасин исмингга бир йўла хатиб,
Гар таралса куйлагингдан боғ аро бир зарра атр,
Ҳар гулу ҳар бир суман, ҳар ғунча қолмас бенасиб.
Жомий, ул ой гар ғарибларга қиё боқмас экан,
Энди бўйсунма хаёлга, хоҳ ғарибу хоҳ ажиб.

* * *

Дилим ҳасратларингдан доғ-доғдир,
Бу доғ бирла ҳама ғамдан фароғдир.
Дема, куйдирмагум жонингни энди,
Ғамим бирлан сени, доғимга доғдир.
Мену ҳижрон куйи, хуш толидир у,
Ки сендек гул ила сайлгоҳи боғдир.
Фиғон қил, андалиб, ҳижронда охир,
Висол боғида ишратгоҳи зоғдир.
Лаб очдинг сен бугун хуш лаҳжа бирла,
Ки гулнинг ўлани бонги қалоғдир.
Сен ахтармайсан, эй хожа, таассуф,
Ки ундан қайга боқсанг бир сўроғдир.
Аё, Жомий, тарк этма ўтли оҳни
Ки зулмат тунларингга бир чироқдир.

* * *

Феълинг нозик, йўқдир бизда муносиб адаб,
Ранжиса гар нозик дилинг бирдан, не ажаб.
Йўлинг аро учратмайсан, эй оби бақо,
Мендек қонга ботиб қолган бирор ташналаб.
Зулфгинангнинг ҳар толаси ишқ жозибаси,
Ақл-ҳушимдан айритганнинг йўқдир бесабаб.
Ғам нағмасин куйла-куйла, эй тонг элчиси,
Шодиёна навосига йўқ боғда талаб.
Остонангга бошим қўйиб ётгум бу кеча,
Бу ноёб бахт ҳар кеча ҳам турмайди қараб.
Ўз итингнинг номин бердинг ғариб Жомийга,
Аҳбоб ичра йўқдир бундан олийроқ лақаб.

Тожикчадан ЖОНИБЕК таржималари.

Шу кунларда бепоён мамлакатимиз халқлари генниал шоир, Шарқнинг улкан мутафаккири, қомусий билим соҳиби, тожик шеъриятининг қуёшларидан бири Абдураҳмон Жомий таваллудининг 575 йиллигини кенг нишонламоқда.

Буюк Алишер Навоийнинг устози, яқин дўсти ҳамда маслакдоши Абдураҳмон Жомий 1414 йили Жом шаҳрининг Харжурд маҳалласида Аҳмад ибни Муҳаммад Даштий оиласида дунёга келди. Абдураҳмоннинг ёшлик палласида оила Ҳиротга кўчиб келади ва у Низомия мадрасасига кириб ўқий бошлайди. Фавқулодда қобилият, ўткир зеҳн ва хотирага эга бўлган Абдураҳмон замонасининг Ҳожаали Самарқандий, Саидшариф Журжоний, Шаҳобиддин Муҳаммад Жожармий, Саъдиддин Тафтазоний каби олимларидан дарс олади. Тазкиралар ҳамда «Мақомоти Жомий» каби асарлардаги маълумотларга қараганда Жомий тез орада барча илмларни эгаллаб, айрим устозлари ҳамда мударрислар билан баҳсга киришади. Ҳиротдаги ўқишдан қаноат ҳосил қилмаган Абдураҳмон дунёвий билимлар ўчоғи Самарқандга бориб, Қозизода Румийдан таҳсил олади. Манбаларда Жомийнинг илмда устозининг баъзи шарҳларига тузатиш киритадиган даражага бориб етгани ҳақида маълумотлар мавжуд. Бу ерда у шеърият назарияси, араб грамматикаси, мусиқа ва бошқа дунёвий фанлар бўйича камолот касб этгач, Саъдиддин Қошғарий ҳамда Хўжа Аҳрордан диний билимлар бўйича сабоқ олади. Мадраса хатмидан сўнг Жомий 1473 йилгача Марв, Бағдод, Эрон ва Араб мамлакатлари бўйлаб сафарга чиқади, Макка ва Мадинада бўлади. Ҳиротга қайтиб келгач, бутун умрини ижодий ишга бағишлайди. Оддий халқнинг арздодини ҳукмрон синфларга етказиб, уларга ёрдам беради, юзлаб олиму шоирларга устозлик қилади.

Гениал шоир, устод олим, дин назариётчиси сифатида катта обрўга эга бўлган Жомий амалдор шогирдлари, мухлисларидан келган совға-инъомларни талабалар, етим-есирларга улашиб бериб, ғоятда фақирона ҳаёт кечиради. Жомий 1492 йили Ҳиротда вафот этади. Шоир мақбараси Ҳиротнинг энг мўътабар ва гавжум қадамжойларидан ҳисобланади.

Абдураҳмон Жомий умр бўйи ўқиш-ўрганиш, ижод билан машғул бўлган сўз санъаткоридир. У юздан зиёд илмий, бадиий, диний асарларнинг муаллифи, «Фотеҳат-уш-шабоб», «Васат-ул-иқд», «Хотимат-ул-ҳаёт» сингари уч шеърий девони, «Силсилат-уз-заҳоб», «Саламон ва Абсол», «Туҳфат-ул-аҳрор», «Суҳбат-ул-аброр», «Юсуф ва Зулайхо», «Лайли ва Мажнун», «Искандар хирадномаси» сингари етти достонни ўз ичига олган «Ҳафт авранг» китоби, «Баҳористон», «Нафаҳот-ул-унс», «Муаммо ҳақида рисола», «Қофия ҳақида рисола», «Мусиқа ҳақида рисола» сингари асарлари Жомийнинг Шарқ илму адабининг пешвоси сифатида шуҳратини жаҳонга таратган.

Лирик шеърларида дунёвий муҳаббат, шодлигу гўзалликка рағбат ғояларини кўпинча сўфиёна фалсафий мушоҳадаларга йўғириб тасвирлаган Жомий «Силсилат-уз-заҳоб», «Туҳфат-ул-аҳрор», «Суҳбат-ул-аброр» сингари ахлоқий-таълимий, ижтимоий-фалсафий характердаги достонларида инсонпарварлик, маърифатпарварлигу юксак ахлоқ-одобни тарғиб этди. Жомий ҳам бошқа ўтмишдошлари сингари мамлакатни ҳокими мутлақ-султонсиз тасаввур этолмайди. У эл осойишию маъмурлигини одил шоҳ сиймосида кўрди. Золим, қонхўр, бедониш ҳукмронларни қаттиқ қоралади, танқид қилди. Ҳокимлардан меҳнаткаш халққа ғамхўр, меҳрибон бўлишни талаб қилади, уларни ўз ҳимоясига олишга даъват этади:

ИЛМУ АДАБ САРВАРИ

Марди деҳқон чу тангдаст
бувад,
В-аз лағадкўби фоқа паст бувад.
Номуроду амин ниҳед ўро,
Тухму гову замин диҳед ўро.
Объёри кунад кишташро,
Наъти хуб диҳед зишташро.
Киштн ўро расад чу вақти даров,
Макунедаш дарун ба ғусса гаров.
Донаро чун жудо кунад аз кох,
Аз сари рости кунед нигоҳ.

(Ҳақорат ва зулмдан деҳқон аҳли ҳамиша бечорадир. Уни номуродликдан қутқариб, уруғлик, ҳўкиз, ер беринг. Унга ширинзабонлик билан муомала қилинг, токи экинларини вақтида суғориб, парвариш этсин. Экинлари пишиб етилганда, уларни ғам-ғуссага гирифтор этманг, донларини сомонидан ажратганда тўғрилик кўзи билан қаранг).

Мазкур достонлардаги ҳар бир ҳикоя, тамсил ҳалоллик, ростлик, меҳнатсеварлик, одамийлик, дўстлик, ҳамжиҳатлик каби ғояларни тарғиб этишга; нодонлик, таъмагирлик, аччиқзабонлик, танбаллик, жоҳиллик, зиқналик, судхўрлик, товламачиликка ўхшаш ғайри инсоний ҳислатларни қоралашга қаратилган. Гарчи шоирнинг «Лайли ва Мажнун», «Юсуф ва Зулайҳо», «Саламон ва Абсол», «Искандар хирадномаси» достонларида ишқ-муҳаббат юксак санъаткорлик билан тасвирланган бўлса-да, аммо уларда ҳам мардлик, тинчликсеварлик, покдомонлик, инсоннинг иззат-нафсини қадрлаш, шарму ҳаё, камтаринлик хусусидаги Жомий ижодига хос хислатлар ҳам бўртиб кўзга ташланади.

Абдураҳмон Жомийнинг илмий рисолалари ҳам Шарқ тилшунослиги, мусиқа билими тарихида ўзига хос ўрин тутади: улар Хуросон ва Мовароуннаҳр халқлари адабий-эстетик қарашлари тараққиётига жиддий ижобий таъсир этди. Жумладан, сўз санъаткорининг «Баҳористон» китоби ўтмишда мактаб ва мадрасаларда бир қўлланма вазифасини ўташ билан бирга ҳанузгача ҳам форс-тожик адабиёти тарихи ва адабиётшунослигининг айрим жиҳатларини ўрганишда нодир манба сифатида хизмат қилиб келмоқда.

Бу улкан мутафаккирнинг шахсий ҳаёти ва ижодий мероси ўз замонасидаёқ илму адаб аҳлига ибрат намунаси бўлган эди. Жомий улуғ ўзбек шоири Навоий ижодини кузатиб борган, асарларининг биринчи ўқувчиси бўлган. Навоий устозининг маслаҳати билан лирик шеърларини «Хазойин-ул-маоний» номи билан тўрт девонга жамлаган, «Хамса» ёзишга ҳам Жомийдан фотиҳа олган. Ўз навбатида Жомий маслакдошининг истаги ва хоҳиши билан шеърларини уч девонга тўплайди, бир неча илмий асарларини унинг илтимосига кўра яратади. Жомий «Ҳафт авранг»даги достонларида Навоий мадҳига алоҳида боблар бағишлайди, вазир ва шоҳ Юсуф образига маслакдоши фаолиятининг кўп жиҳатларини сингдириб юборади. «Хамса»нинг ҳар бир достонида Жомий мадҳига махсус боблар ажратган Навоий устози вафотидан сўнг у билан дўст, маслакдош эканлиги ҳақида «Хамсат-ул-мутаҳайййирин» асарини ёзди. Бундан ташқари, Жомийнинг айрим асарларини ўзбек тилига эркин таржима қилди. Умуман, Жомий билан Навоий ўртасидаги руҳий бирлик, устоз-шогирдлик, ҳамкору ҳаммаслаклик ўзбек ва тожик халқлари ўртасидаги абадий дўстликнинг зарварақларини ташкил этади.

Ўн бешинчи асрдан кейин ҳам Жомий асарлари ўзбек ижодкорлари орасида севиб ўқиб келинган. Кўпгина ўзбек шоирлари Жомийни ўзларига устоз, раҳнамо, пир деб билганлар, ундан ижодий файз топганлар, асарларига ўхшатиб шеърлар битганлар. Масалан, ўзбек шоири Муҳаммад Солиҳ ўзини «Жомий хирмонидан бошоқ терувчи» деб атаса, Мунис «Манго» радифли ғазалида, Мирий қасидаларида, Умидий «Жангнома» достонида Жомийни ўзларига «устоз», «пир», «раҳнамо» деб аташган. Машҳур ўзбек ёзувчиси Гулханий «Зарбулмасал» асарида Абдураҳмон Жомийнинг «Силсилат-уз-заҳоб» достонидан иқтибослар олган. Ўтмишда Жомий асарлари ўзбек котиблари томонидан қайта-қайта кўчирилди, нақшу суратлар билан безатилди. Сермаҳсул шоир, олим ва мутаржим Огаҳий шоирнинг «Юсуф ва Зулайхо», «Саламон ва Абсол» достонларини ўзбек тилига зўр муваффақият билан таржима қилди. Тошкент ва Хевада чопхоналар ташкил этилиши билан 1902—1914 йиллар орасида Жомийнинг асарлари аслида ҳам, таржималари ҳам қайта-қайта нашр этилган.

Жомийнинг ижодий меросини ўрганиш ва халқ орасида ташвиқ қилиш борасида таниқли адабиётшунос олимлардан Ш. Шомуҳамедов, А. Ҳайитметов, А. Қаюмов ҳамда Н. Маллаевларнинг хизмати катта. Келажакда бу буюк санъаткор асарларининг тўла ўзбекча таржималарини яратиш лозим. Чунки бу обидалар халқларни юксак ғоялар руҳида тарбиялашда ҳамма замонларга баравар хизмат қилаверади.

Ҳамиджон ҲОМИДОВ,
филология фанлари номзоди, доцент.

НУРАФШОН ДЎСТЛИК

Ўтган йилнинг декабрида хизмат тақозоси билан кўҳна Бухоронинг қадимий даҳаларидан бўлмиш Шофирконда бўлганимизда шу ерлик ўрта мактаб ўқитувчиси бизнинг мақсадимизни эшитиб, хонадонига бошлади. Суҳбат асносида хонадон соҳиби китоб токчасидан ҳозирги кундаги нашрлар қаторида сақланаётган икки қадимий қўлёзма китобни олиб бизга узатди. Қарийб икки юз йил аввал кўчирилган китоблар билан танишар эканман, вужудимни ҳайрат ва ҳаяжон қамрай бошлади.

Мен ўлкамизнинг кўплаб шаҳар ва қишлоқларида бўлиб, қанчадан-қанча қўлёзма китоблар билан танишганман. Лекин бир хонадонда деярли икки аср ёнма-ён сақланиб келган бу икки китоб икки буюк сиймо дўстлиги ҳамда улар ўртасидаги ижодий ҳамкорликнинг ажиб бир рамзи сифатида қалбимни беҳад тўлқинлантирди.

Қўлёзманинг бири Абдураҳмон Жомийнинг «Нафаҳот ул-унс мин ҳазарат ул қудс» («Муқаддас томонлардан эсган ёқимли хушбўйликлар») асари, иккинчиси эса Алишер Навоийнинг маънолар хазинаси бўлмиш тўрт девондан иборат «Хазойин ул-маоний» лирик қуллиётидан сараланган дурлар тизмаси — терма девон. Девон саҳифаларидаги ғазаллар тепасига қизил рангда «Ғароиб»дан, «Наводир»дан, «Бадоеъ»дан ёки «Фавоид»дан деб ёзиб қўйилган.

Зотан, бу ҳар икки асар устоз ва шогирднинг ўзаро самимий таклиф ва маслаҳатлари самараси ўлароқ юзага келган. Бу ижодий ҳамкорлик мазкур асарларнинг ўзида қайд этилганидан ташқари Навоий томонидан яратилган махсус бир асар «Хамсат ул-мутаҳайййирин» («Беш ҳайрат») рисоласида батафсил ҳикоя қилинган.

Бу ҳикоя қуйидагичадир: Машҳаддан, Имом Али Мусо ар-Ризо зиёратидан қайтган Навоий одатига кўра ҳол сўраш мақсадида аввало устози Жомий ҳузурига тушади. Бу суҳбатда Жомий яқиндагина тартиб берган учинчи девонини Навоийга тақдим этади. Навоий устозига ана шу уч девоннинг ҳар бирини алоҳида номлар билан аташни таклиф этади. Шогирдининг бу таклифини самимият билан қабул қилган Жомий унга ҳам ўзбек тилидаги шеърий мероси кўп йиғилиб қолганлигини, улардан ҳар бири алоҳида номлар билан аталган девонлар тузишни алоҳида уқдиради: «...бу фақирга ҳам амр қилдиларким: «Сенинг доғи назминг туркча алфозда чун мутааддид бўлубтур, сен доғи ҳар бирисини бир исм била мумтоз қил ва ҳар қайсини бир лақаб била жилвасоз этгил».

Алар амрининг итоати учун вожиб эрди фақир аввалғи девонғаким, туфулиятда (болаликда) рангин назмнинг ғаробати бор «Ғароиб ус-сиғар» («Ёшлик ғаройиблари») от қўйдум; ва иккинчи девонким, шабоб айёмидаким, маоний нодиралари назм силкиға кирибтўр: «Наводир уш-шабоб» («Йигитлик нодирликлари») лақаб бердим; учунчи девонким, умр авоситида (умр ўрталарида) воқеъ бўлғон бадеъ никотдур (серմаъно гўзал сўзлар) «Бадоеъ ул-васат» («Ўрта ёш бадиалари») қа мавсум бўлди: ва тўртунчи девонким, шайхухат синнидаги (кексалик ёшидаги) фойдалардур: «Фавоид ул-кибар» («Кексалик фойдалари»)ға иттисом (номланиш) топти. Умид улким, сағир ва кабир, шайх ва шобнинг хотирларига дилпазир ва кўнгулларига ногузир бўлғай».

Кейинги асрларда Навоий шеърияти мухлисларининг истак ва илтимослари билан котиблар ана шу тўрт девон таркибидаги ғазаллардан саралаб олиб кичикроқ ҳажмдаги терма девонлар тузганлар. Қўлимиздаги девон шулардан бири эди.

«Хамсат ул-мутахайййирин» асарининг иккинчи бир саҳифасида Навоий устози яратган асарларни санаб ўтади ва ўша асарларнинг аксариятининг ёзилишига ўзи сабабчи бўлганини фахрланиб ёзади. Шулар жумласидан «Нафаҳот ул-унс» асарини кўрсатиб, унинг битилиш тарихини батафсил баён этади.

Жомий ва Навоийлардан бир неча аср илгари яшаган Хожа Абдуллоҳ Ансорий, Фаридуддин Аттор ва Абу Абдураҳмон Сулламийлар «Табақоти машойихи суфия», «Тазкират ул-авлиё», «Табақоти Сулламий» каби асарларни яратган эдилар. Улардан кейин яшаган шайхлар яна анчагина эди. Навоий фикрича бу шайхларнинг номлари тарих саҳифасидан ўчиб кетмаслиги учун улар ҳақида бир китоб яратмоқ керак ва бу ишни устоз Жомий амалга оширса яхши бўлур эди.

Гапнинг давомини Навоийнинг ўзидан эшитсак: «...Бир кун хаёлға келдиким, умрға эътимод (ишонч) йўқтур, бўлмағайким, бу орзуни гўрга элтгайсен, авло улдурким, аларға (Жомийга) арз қилғайсан. Эмдиким, маҳол топиб, бу мазкур бўлғон муддаони арз қилдим — ғариб хол даст бердиким, аларнинг ҳам муборак хотирлариға биайниҳи ушбу нав ўтар эрмиш...»

Шогирдининг таклифини мамнуният билан қабул қилган Жомий ишга киришади ва китобнинг тайёр бўлган қисмларини Навоийга бериб, унинг назаридан ўтказиб боради. «Оз фурсатда, — деб ёзади Навоий, — «Нафаҳот ул-унс» китоби тугонди ва ул соҳиб давлат саъйидин бу бузургворлар (улуғ зотлар) исми олам саҳифасида қолди».

Мезбон кўрсатган китоблар сабаб биз сўз юритган иқтибослар — икки халқнинг улуғ фарзандлари ўртасидаги ибратли дўстлик асрлар оша қалбларга нур сочувчи қуёш бўлиб порлайверади.

Ю. ТУРСУНОВ,
филология фанлари номзоди.

РАСМЛАРДА ҲАЁТ АКСИ

✦ ЧИНОЗЛИК рассом Жанна Цой бир неча йилдан буён баракали ижод қилиб келади. Беш ёшлигидаёқ турли расмлар чиза бошлаган Жанна ўрта мактабни тугатгач, Тошкент театр ва рассомлик санъати институтининг бадиий графика факультетига ўқишга кирди.

Бир неча йилдирки, у район пионерлар уйида ёшларга рассомлик санъати сирларини ўргатмоқда. Шогирдлари Н. Славик, С. Рвачева, Ф. Раҳматов, М. Холмирзаев, А. Аристоновлар чизган расмлар Иттифоқимизнинг турли шаҳарларида, шунингдек, Польшада ўтказилган китоб безаклари кўргазмасида юқори баҳоланиб, фахрий ёрлиқ, дипломларга сазовор бўлди.

Ж. Цой қаламига мансуб расмларга СССР халқ рассоми, СССР рассомлар академиясининг ҳақиқий аъзоси Т. Салоҳов юксак баҳо берган. Ж. Цойнинг бугунги ҳаёти, ўтмиш ҳамда келажакни акс эттирувчи расмлари катта кўрикларда яхши натижаларга эришди.

З. ҚУРТНЕЗИРОВ.

ФУТБОЛ

ИККИ ЎЙИН ҚОЛДИ

✦ МАМЛАКАТ футбол биринчилиги олий лигаси қатнашчилари мавсум ўйинларини якунладилар. Совриндорлар ҳам, олий лигани тарк этган икки команда ҳам маълум бўлди. Биринчи лига вакиллари эса яна иккитадан ўйин ўтказишгач, барча жумбоқлар ечилади. Ўтган шанба куни пойтахт Марказий армия спорт клуби Ростов-Дон шаҳрида маҳаллий армиячилардан 1:2 ҳисобида мағлубиятга учраган бўлишига қарамай, олий лигада қатнашиш ҳуқуқини берадиган иккита йўлланманинг биттасини қўлга киритди. Бунда уларга «Қайрат» футболчилари «кўмаклашиб» юбордилар. Олий лигага чиқишга учинчи даъвогар бўлган Олмаота футболчилари ўз майдонларида «Геолог» командаси билан 1:1 ҳисобида дуранг ўйнаб, бир очко йўқотишди. Ланчхутининг «Гурия» клуби қолган икки ўйинни «Пахтакор» ва «Қайрат» командаси билан ўтказади. Грузин футболчилари ана шу икки ўйинда бир очко олсалар, иккинчи йўлланма эгаси бўлишади.

Шанба кунги турда «Пахтакор» ўз майдонида Ярославлнинг «Шинник» коллективини қабул қилди. Учрашув 2:2 ҳисобида тугади. Тошкентликлардан иккала тўпни Азамат Абдураимов киритди. Шу турнинг қолган ўйинларида қуйидаги натижалар қайд этилди. «Торпедо» — АСК «Карпати» — 4:0, «Котайк» — «Даугава» — 3:0, «Металлург» — «Кузбасс» — 0:0, «Спартак» — «Ростсельмаш» — 0:0, «Нефтчи» — «Факел» — 1:0, «Кубань» «Динамо» (Ст) — 3:2, «Нистру» — «Таврия» — 0:1.

Қолган учрашувлар натижасидан қатъи назар Львовнинг АСК «Карпати» ҳамда Риганинг «Даугава» коллективлари биринчи лига билан хайрлашадилар.

43-тур ўйинлари 2 ноябрь куни бўлади.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР халқ таълими министрлиги

ТОШКЕНТДАГИ «ҚИЗИЛ ТОНГ» ТИКУВЧИЛИК ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ БАЗАСИДАГИ
48-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
1989-1990 ўқув йили учун

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқишга Тошкент шаҳри ва Тошкент областининг шаҳарга яқин районларида яшовчи 10-синфни битирган ўқувчилар қабул қилинади.

Билим юрти аёллар, болалар ва эркакларнинг устки кийимларини тикувчи-мотористка, тикув машиналарига ремонт хизмати кўрсатиш бўйича механиклар, бичиқчилар тайёрлайди.

10-синфни тамомлаган ўқувчилар 8 ой таълим оладилар, уларга ойига 70 сўм стипендия тўланади.

Барча ўқувчилар ишлаб чиқариш практикаси даврида ўзлари ишлаб топган меҳнат ҳақининг 50 процентини оладилар. Ўқиш даври меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади.

Билим юртини аъло баҳоларга тамомлаган битирувчиларнинг 10 процентига олий ўқув юртлари ва техникумларга ўқишга киришлари учун йўлланмалар берилади.

Билим юртида бадиий ҳаваскорлик тўгараги ва спорт секциялари мавжуд.

Ўқувчилар санаторий-профилакторий ва база корхонанинг медицина хизматидан фойдаланадилар.

Ўқишга кириш учун қуйидаги ҳужжатлар талаб қилинади: директор номига ариза, паспорт ёки туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома, маълумоти тўғрисидаги ҳужжат, медицина справкаси, яшаш жойидан ва ота-онасининг ишхонасидан справка, 4 дона фотосурат (3х4 см.), характеристика, таржимаи ҳол.

Адрес: Тошкент шаҳри, 61-алоқа бўлими, Чехов кўчаси, 5 «а» уй (1, 2, 5, 24, 26-трамвайлар; 1, 5, 8, 10, 17-троллейбуслар; 2, 3, 25, 60 э, 71, 80э автобусларнинг «Қизил тонг» бирлашмаси» бекати). Телефон — 33-19-24.

«ОРЗУ» — ОРЗУ ДЕМАКДИР!

ҲАР БИР АВТОҲАВАСКОРНИНГ ЭЗГУ ИСТАГИ — АВТОМОБИЛНИНГ АБАДИЙ ДВИГАТЕЛИДИР.

Мотор мойларига қўшиладиган ва уларнинг антифрикцион хоссаларини яхшилайдиган «ОРЗУ» присадкаси карбюратор двигателларидаги деталларнинг хизмат қилиш муддатини узайтиради.

Присадка молибденнинг мотор мойидаги органик бирикмаси эритмасидан иборат бўлиб, ҳар қандай технологик материаллар учун нейтрал ва зарарсиздир.

Мойга присадка қўшилиши ишқаланиш коэффициентини камида 25—30 фоизга пасайтиради, бензинни иқтисод қилишни 3—4 фоизгача етказиш имконини беради ҳамда ноқулай ҳолатларда двигателнинг шикастланиш хавфини камайтиради.

Мотор мойи алмаштирилаётганда унга 1 литрга 40 куб сантиметр ҳисобидан «Орзу» қўшилади.

«Орзу» автомобиль тармоғининг етакчи ташкилоти бўлмиш — НАМИ томонидан синовдан ўтказилган ва фойдаланишга тавсия этилган.

Бир ўрами — 150 грамм бўлиб, баҳоси 3 сўм 50 тийин.

Савдо ташкилотларининг буюртмалари қуйидаги адресда қабул қилинмоқда. 702100, Чирчиқ шаҳри—19, Тошкент области, Ўзбекистон қийин эрийдиган ва иссиққа чидамли металлар комбинати.

ЎЗБЕКИСТОН ССР 50 ЙИЛЛИГИ НОМИДАГИ МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ ЎЗБЕКИСТОН ҚИЙИН ЭРИЙДИГАН ВА ИССИҚҚА ЧИДАМЛИ МЕТАЛЛАР КОМБИНАТИ.

«СОЮЗРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИ.

МИНИСТРЛИКЛАР, ИДОРАЛАР, КОРХОНАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ

ДИҚҚАТИГА!

ЎЗБЕКИСТОН СТАНДАРТЛАШТИРИШ ВА МЕТРОЛОГИЯ МАРКАЗИ

1990 йил 1 январдан бошлаб
Метрология, стандартлаштириш, синаш ва сертификация марказларини ташкил этиш ҳамда хўжалик шартномаси асосида 9000 сериядаги халқаро стандартлар базасида сифат кўрсаткичларини таъминлаш системасини жорий қилиш юзасидан

ХИЗМАТ КЎРСАТИШГА КИРИШАДИ

Справкалар учун телефонлар: 46-88-29 — сифат кабинети; 46-17-11 — ишлаб чиқаришни метрологик таъминлаш; 46-85-17, 46-32-81, 46-13-41 — маҳсулот синови ва сертификацияси; 33-77-07 — пахта синови ва сертификацияси.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916; 325748; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; БЎЛИМЛАР: идеология — 325778; агросаноат — 325647; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий советлар ҳаёти — 325733; социал масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи совет қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

Р — 14748 Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс: 64684. Б. — 1714. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12